



otomatik
ARÇELİK
termosifonu

Otomatik Arçelik termosifonu büyük su kapasitelidir. 105 litre su alır. Emaye su haznelidir. Çift cidarlıdır. Delinmez, paslanmaz. Otomatik Arçelik termosifonu cam pamuğu ile tecrit edilmiştir. Isı kaybetmez. Otomatik Arçelik termosifonu hem suyu, hem ısıyı koruyan verimli, uzun ömürlü bir depodur.

(Yeni Ajans : 188 — 44)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

MAYIS 1976

İÇİNDEKİLER :

Benim İnsanlarım	İbrahim MİNNETOĞLU
Kilis Dügün Geleneklerinden : Cille	Mazlum Nusret KILIÇKIRAN
Halk Hekimliği : Hastalığı Devretme Geleneği	Selçuk AYTAZ
Bir Tarihçi Gözüyle «Dalkavuk»	Reşat Ekrem KOÇU
Tarihçi ve Folklorist Reşat Ekrem Koçu	Prof. Dr. Semavi EYİCE
Kaybettiğimiz Folklorcularımız	T.F.A.
Folklorik Organizasyon Sorunumuz	Yaman AKBAYAR
Folklor (Halkbilimi)'un Tanımı Üzerine	Dr. Ali Rıza BALAMAN
Hasanoğlan Folkloru : Beçan Dayı Efsanesi	Osman SAYGI
Trakya Folkloru : Gerdek, Güvey Yemeği, Kız Ardı, Oyunlar (3) H. Şekip IŞIK	
Mardin'de Acıkahve — Mirra	Abdülkadir GÜLER
Giyim, Kuşam Sözlüğü — 1 —	Wolfgang İbrahim CREMERS
Âşık Hasta Hasan ve Şiirleri	Haydar ÇETİNKAYA
Karagöz Yarışması ve Metin Özlen'le Bir Konuşma	Mustafa MUTLU
Halk Oyunları Yarışmaları	İhsan HİNÇER
Hatay'dan Birkaç Türkü	Dr. Edip KIZILDAĞLI
DERGİMİZİN SATIŞ YERLERİ — BİZE GELEN KİTAPLAR	

SAYI : 322

KURUŞ : 300

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

122

125

ILLI KUTU

7637

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALK BİLGİSİ DERGİSİ
KURUCUSU VE SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 322 MAYIS 1976 YIL : 27 — CİLT : 16

BENİM İNSANLARIM

Yazan : İbrahim MİNNETOĞLU

Bir kurşun atımı mesafede iki köy. Aralarından bir dere geçiyor. Bir köyün ağası öbürüne kızmış. Kapmış mavzeri çıkmış evinin damına. Başlamış karşı köydeki ağanın evine ateş etmeye. Ehh bilirsiniz bizim insanları.. Öbürü armut devşirmiyor ya?

Öbürü de kapmış silâhı çıkmış dama, tam siper doldurup doldurup boşaltıyor. İki evden de canlı namına kimse dışarı çıkamıyor. Bir gün, iki gün... Mermiler vızıldayıp oraya buraya düşüyor.

Birkaç gün sonra berideki ağa öbür yakadakinе sesleniyor:

- Ne oldu Bekir ağa kurşunlar uzağa düşüyor, elin mi titriyor, hasta mısın, nesin?
- Yok Mehmet ağa, hasta değilim, tütünü bitti de biraz elim titriyor, tiryakilik malumdur!
- Ateş etme Bekir ağam, sana tütün gönderiyorum.

Biraz sonra Mehmet ağa oğlu ile bir torba tütünü evden çıkarır. Karşı taraf ateş etmez. Çocuk düşmanına tütünü getirip verir. Verir ya Bekir ağa da çocuğu bırakmaz. Kendi oğlunu ve düşmanının oğlunu birer ata bindirir yanlarına da iki koç verir.

Karşı tarafta koçları keser, bir güzel şölen tertipler, köylüler davet edilir, yenilir içilir, kinin, kavganın yerini dostluk alır.

Biricik oğlunun sünnet düğünü vardı. Ağa konuklarını yediriyor, içiriyordu. Davullar dövülüyor, zurnalar kıvrak havalara çalıyor, yaşlılar gençler halay çekiyorlardı.

Güzel, gülbüz biricik oğlan sünnet olmuştu. Ama kötü bir sünnet olmuştu. Kan durmuyordu. Sabaha yakın çocuk kan kaybından sizlere ömür. Bütün uğraşmalar boşa gitmişti.

Misafirlerin neşesi kaçmasın diye hane halkı gizli koşuşmalarla ilâç mîlaç bulmaya çalışmışlar ama fayda vermemişti. Baba içinden ölüp ölüp diriliyor ama davetlilere rengini belli etmiyordu.

Misafirler dağılmak için hazırlandıkları zaman ağa gözlerindeki yaşları gizleyerek:

— Lütfen dağılmayın. Bir cenazemiz var. Namazını birlikte kılalım, dedi. Oğlum sizlere ömür oldu. Neşeniz bozulmasın diye daha önce haber vermedim. Kusura bakmayın!...

**

Bir büyük ruhlı arkadaşım var. Kusursuz insan zor bulunur. İşte arkadaşım o zor bulunanlardan biri.

Geçen gün ziyaretine gittim. Beni her zamangî efendiliği, güler yüzü ile karşıladı. Birkaç dakika oturduk.

Hal, hatır sorduk, şakalaştık. Onun yanından çıktım. Beni güler yüzle uğurladı. İkinci katta olan bir başka arkadaşına uğradım. Söz arasında bir acı haber verdi.

Meğerse daha önce uğradığım arkadaşımın çok yakın bir akrabası vefat etmiş. Uçağa yetişecekmiş. Bunu öğrenince hemen gerisin geri döndüm. Arkadaşımı aradım. Yerinde yoktu.

Benim birazcık hassas olduğumu bildiği için, beni üzmemek, ziyaretine gelen bir konuğun ne-

(Folklor : 46)

(Rağar R. — F. 45)

TFLEWADÜGÖCCEVYNJEHXSROPMNHE
00000000000000000000000000
WMQXHKBAUSE
ADÖTFUNHG
MZKÖYE
NÖIDO
AİÖB

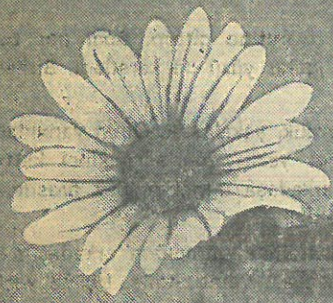
BANKANIZI SEÇTİNİZ Mİ?

demek ki görüşünüz kuvvetli...

TÜRK TİCARET BANKASI
EDİRNE'den KARS'a kadar yurdun her köşesinde hizmetinizde

diş bakımında yeni bir dönem...

SİLİKADENTLİ **grin**[®]
SEFFAF YESİL DİŞ MACUNU



Yepyeni, benzersiz bir diş macunudur Grin! Yağlı, pehneli ve hoş kokulu. Değerli maddelerinden arındırılmıştır. Fesiletilme ve bozulmaya karşı çok fazladır. Silikadentlidir. Dişlere parlaklık ve beyazlık kazandırır. Antibakteriyeldir. Besin fermentasyonunu ortadan kaldırır. Ağrı kokularını giderir. Fluorid içerir. Diş minerallerini güçlendirir. Gümüşleri önler.

KILIS DÜĞÜN GELENEKLERİNDEN : CİLLE

Yazan : Mazlum Nusret KILIÇKIRAN

Kilis'te düğün en az üç gün en çok onbeş gün sürer. Son yıllarda düğünün süresi azalmıştır. Bir haftayı aşkın düğün görülmemektedir. Düğünde Kilis'e özgü törelerden birisi de Cille Gezdirmektir.

Cille düğünlerde iki kere yapılır. Birincisine Gelin Cillesi, ikincisine de Güveyi Cillesi denilir. Gelin cillesi, gelinin oğlan evine getirildiğinde yapılır. Taze (yeni) gelinler düğünü olan gelinin koluna girerler. Hepsisi de gelinlik giyilidir. Yalnızca esas gelinde tel ve duvak vardır. Yerel düğünlerde beyaz gelinlik giyilmez. Kadife bir gelinlik giyilir. Esas gelinin dışında cilleye katılanların tümünün ellerinde mum vardır. Genellikle bu iş gelin getirme vakti olan akşam karanlığı basarken yapılır. Kolkola girmiş olan Cille gezenler gelini üç defa Havşın (avlunun) içinde dolaştırırlar. Cille tekerlemeleri söylerler, zılgıt çalarlar. Gelinde mum yoktur.

Gelinim, gelinim

Anan baban sağ olsun

Seni doğuran nur olsun

Cillen mubarek olsun

Evlerinde kara taş

Gelin ağlar gözü yaş

Güveyiyi sorarsan

Burma bıyık kalem kaş

Gelinim gelinim..

Cillen mubarek olsun

Anan baban sağ olsun

Dirlik düzenin olsun

Ağzın dilin bal olsun

Asıl cille gezdirme güveyiyle birlik olur.

Yatsı namazından sonra güveyiyi arkadaşları ve yakınları gezdirirler. Buna güveyi gezmesi denilir. Her köşe başında ve bolamadı yerde keyf edilir. Yürünürken güveyinin önündeki bir mendilin uçlarını tutmakta olan hocalar ilâhiler, kasişesini kırmamak için yakınının vefatını söylememiştir.

**

Bozulmamış eski Türkler bunlar, Oğuz Atalarımızın günümüzde kalmış temsilcileri bunlar. Ah bunlar bu büyük ruhlular, bu insanlığın yüzakları, sayıları her gün biraz daha azalanlar!...

İşte benim insanlarım bunlar. Bir şair gönlü müdür nedir?

Böyle insanları seviyor, böyle insanları arıyor, böyle insanlara gıpta ediyorum.

deler, övmeler okurlar. Hocaların ardından kolunda sağdıçları olduğu halde güveyi yürür. Bolamadı bir yere gelindiğinde güveyi gezmesine katılanlardan birisi bir tekerleme söyler:

Allah başacak sevindire

Dost dost... Ehey...

Yohhhh... Yohhhh...

Bu tekerlemenin birinci mısraını ilk çağırın tekten söyler. «Dost Dost» kısmına tüm davetliler katılır ve «Yoh Yoh» mısraını hep birlikte gür bir sesle söylerler. Bu tekerlemenin ardından da keyf başlar. El çırpıma çibik adı verilir. Çibikler çalınır. Türküler söylenir ve oynanır. Ancak oynarken çirtik (parmak şıkırdatma) çalmak ayıptır. Erkek çirtik çalmaz diye düşünülür.

Güveyi gezmesine davet edilenlerin birer Lüks (Lüx) le gelmeleri âdettir. Güveyi gezmesinde ne kadar çok lüks ve fener bulunursa o denli şerefli olduğu düşünülür. Güveyinin evine törene katılanlar kestirme yoldan gitmezler. Kenar yollardan dolaşarak eğlenerek zaman kazanırlar. Böylece Güveyi gezmeleri en az iki saat sürer. Güveyinin kapısına varıncaya dek eğlence aynı şevkle sürdürülür. Bu sırada bazı müzipler güveyiye arkadan iğne, toplu iğne batırırlar. Çuvaldız batırınlar dahi görülür. Bunun anlamı canı yanan güveyinin açısını gelinden çıkartmasıdır. Güveyi bu iğne batırmalarına aldırılmaz. Ah... of derse arkadaşları alaya alır. Güveyinin kapısına varınca hocalar güveyinin nikâhını bir kez daha tazelerler. Böylece hoca nikâhı iki kez kıyılmış olur. Nikâh, dua ve öğütten sonra güveyiyi arkadaşları samsuk (yumruk), sille (tokat) eve iterler.

Güveyi havışa (avluya) girince Cille başlar. Evde güveyinin çok yakın akrabalarının dışında erkek bulunmaz. Güveyinin anası gelinle oğlunu el ele tutturur. Diğerleri bunların koluna girerek Cilleye başlarlar. Gelin ve güveyinin dışında herkesin elinde yine mumlar vardır.

Cilleğiz mubarek ola

Dost dost... Ehey...

Erkekler Yoh... Yoh çeker, kadınlar zılgıt çalar. Gelinle güveyinin başına buğday ve arpa serpilir. Arpa sivri olduğundan oğlan çocuğu, buğday yarık olduğundan kız çocuğu anlamındadır. Kısacası bol bol oğlunuz kızınız olsun inanişi ile buğday ve arpa serpilir. Cillede havış üç kere dönülür. Üçüncü dönüşün sonunda güveyi gelinle cille gezenlerden kaçırır ve gerdek odasına so-

HASTALIĞI DEVRETME GELENEĞİ

Yazan : Selçuk AYTAZ

Oldukça zengin bir folklor dalı olan Halk Hekimliği, halkın hastalıklarını sağaltmak için baş vurduğu maddî vasıtaları, büyüsel (majik) işlemleri ve çeşitli batıl inançları içerir.

Halk maddî vasıtaları genellikle çeşitli nebat, yağ ve baharatlardan, ata ve dedelerinden gördüğü şekilde hazırlar. Geniş şekilde kullanılmalarına rağmen, maddî sağaltma vasıtaları Halk Hekimliğinin küçük bir kısmını teşkil eder. Büyüğe çoğunlukla hastalık sağaltma vasıtası olarak halk, büyüsel işlemlere baş vurur ve bu işlemlerin olağan üstü etkisine daha büyük bir inançla bağlanmıştır.

Büyü (maji), belli bir ereği elde etmek ya da belli bir durumu yaratmak için uygulanan işlem ve eylemlerdir (1). Halk Hekimliğinde baş vurulan büyü ve çeşitli batıl inançlar giderek onun temelini teşkil etmiştir.

Hastalık sağaltmada kullanılan sayısız büyüsel pratiklerden biri de «hastalığın cansız bir eşyaya nakli» dir. Sir James Frazer, «The Golden Bough» (Altın Dal) adlı eserinin «The Transference of Evil» (Kötülüğün nakli) adlı bölümünde ilkel insanın, tıpkı sırtında taşıdığı bir yükü başkasının sırtına yükleyebilme olanağına sahip olduğu gibi, hastalık, dert, ağrı ve üzüntülerini de başkalarına veya cansız eşyalara yükleyebileceği inancından hareket ettiğini ve bu suretle çeşitli büyüsel pratiklerin ortaya çıktığını söyler (2). Kökenlerini bu ilkel düşüncelerden alıp bu güne kadar devam eden bu tip büyüsel işlemler Türk Folklorunda da bol miktarda mevcuttur. İstanbul'da halk, herhangi bir hastalıktan söz edildiğinde «evlerden irak, dağlara taşlara» der ve hemen tahtaya veya taşaya vurur. Gene İstanbul'da hastalıklardan bahsedildiğinde kulak çekilir, yaka ısırılır veya yakaya tükürür gibi yapılır ve tahtaya 3 kere vurulur. Bütün bu işlemler temellerini, üstüne gelecek, yakasına yapışacak hastalığı kendisinden uzaklaştırma ve bunu cansız bir eşyaya nakletme düşüncesinden alır.

Türk Folklorunda halkın hastalık ve ıstırap-

larını cansız eşyaya nakletmede uyguladığı işlemler üç şekildedir :

1) Taş, bıçak gibi maddeler ağrıyan, hasta yere tatbik edilir. Bu şekilde tatbik edilen cansız madde hastalığı devralır.

Örneğin, İstanbul'da ve Anadolunun pek çok yerinde yılançık hastalığının tedavisi «yılançık taşı» olarak bilinen bir taş vasıtasıyla yapılır. Aktarlarda bulunan bu taş hasta bölgeye yapıştırılır ve bir süre beklenir ve hastalığın geçeceğine inanılır.

Gene İstanbul'da baş çarpmalarında, çarpılan yere bıçak bastırılır.

Bazı hastalıkların tedavisinde kullanılan «parpilama» işleminde, hastaya ince bir gül değneği ile bir kaç darbe indirilir.

Gaziantep'te öksüren çocukların boynuna taşlar takılır. Nizip'te ise dişi ağrıyan çocuğun dişine hafifçe çakmak taşı ile 7 defa dokunulduğunda ağrı geçer (3).

Sivas'ta yara, çiban ve ağrıyan yerlere «parpu daşı» yapıştırılır ve ocaklılar tarafından okunur (4). Bütün bu örneklerde hastalığı cansız eşyaya nakletme temel düşüncesi ile hareket edilir.

2 — Toprak üzerine yatma suretiyle hastalık toprağa nakledilir.

Örneğin, gök gürlerken Sivas'ta sırt duvara sürülür, yere yatıp yuvarlanılır ve bu esnada «derdim, hastalığım yere, yerin kuvveti bana» denir (5).

3) Hastalık bıçak veya çivi gibi maddelerle, kaya, tahta, duvar gibi yerlere çakılır ve bu suretle hastalığın hastanın bedeninden bu cansız varlığa nakli temin edilmiş olur.

Örneğin, İstanbul'da bazı tekkelerde diş ağrısı için çakı okunup duvara çakılırdı, böylece hasta ağrıdan kurtulurdu (6).

Gene İstanbul'da diş ağrısını kesmek için bir çınar veya ulu bir ağaca çivi çakılır (7).

Afyonkarahisar'da Sarı Kız kayası önünde hastalar yerlere çiviler çakarak hastalıklarını burada bırakacaklarını, şifâ bulacaklarını umarlar (8).

M. H. Bayrı, Anadolu'da sıtma ve çocuk felcinde çivileme işleminin uygulandığını ancak bu hastalıklarda çivi yerine çivi şeklinde ucu sivriltilmiş bir kızılçık dalı parçası kullanıldığını söyler (9). Bu şekilde, hastalığın cansız eşyaya

kar. Gerdek kapısının dinlenmesi gelenektir. Ancak yalnızca güveyinin anası dinleyebilir. Başkalarının dinlemesi ayıptır. Güveyinin anasının gerdek odasını dinlemesiyle doğacak çocuklarının sağır ve dilsiz olmayacağına inanılır. 179

DALKAVUK

Yazan : Reşat Ekrem KOÇU

Dalkavuk, dilimizde «Dal» sıfatı ile «Kavuk» isminden vücut bulmuş, bir mürekkebe isimdir.

Zamanımızda yalnız mecâzi anlamda kullanılıyor, artık ne «Dal» ile, ne de «Kavuk» ile ilgisi kalmıştır; insanın aşağılık bir ruh yapısını ifade eder :

Kendi çıkarı, menfaati için bir zengin, veya devlet kapısında yüksek mevki sahibi kişiye yardımlılıkta bulunan adamdır.

Bir kapıda yalınayak, hırpani kılık, uşaklık yapan garibin, elbet ki en az efendisi kadar şerefi ve haysiyeti vardır.

Süslü, şık, cebi her zaman para dolu «Dalkavuk», insanlığın bütün meziyetlerinden, hayriyetlerinden, şereflerinden soyunmuş adamdır.

Para, gelir - çıkar kaynağının karşısında eğilir, el etek, hatta ayak öper, ama çıkarını mutlaka sağlar, sadece maddî sıkıntı çekmemek anlamında, daima ayakta durur, rezil, kurnazdır, burnu iyi koku alır; dalkavukluğunu yaptığı kimse, servet veya mevkiini, kudretini kaybedince derhal bir yenisini bulur, ve onun karşısında eğilmez, eskisinin aleyhinde bulunmakta bir

böyle nakledileceğini ve hastanın iyileşeceğini fikri ile hareket ediliyor.

1 — Doç. Dr. Sedat Veyis Ömek, «Etnolojik Sözlüğü». Ank. Üniversitesi, DTCF yayınları, Ankara 1971, S. 52.

2 — Sir James G. Frazer, «The New Golden Bough». Double day Anchor Co., 1961, New York.

3 — Hikmet Tanyu, «Türklerde Taşla İlgili İnançlar». Ank. Üniversitesi, İlahiyat Fak. Yayınları, 1968, s. 126.

4 — Müjgan Üçer, «Ocaklar». Sivas Folkloru, sayı 8, 1973, sayfa 3.

5 — Doğan Kaya, «Sivas'ta çeşitli inanışlar». Sivas Folkloru, Sayı : 28, s. 14.

6 — Aktar M. Düzgünman, Üsküdar, İstanbul.

7 — Mehmet H. Bayrı, «İstanbul Folkloru». 2. baskı, Baha Matbaası, İst. 1972, S: 108.

8 — Hikmet Tanyu, «Türklerde Taşla İlgili İnançlar». Ank. Üniversitesi, İlahiyat Fak. Yayınları, 1968, s. 38.

9 — M. H. Bayrı, «İstanbul Folkloru». 2. baskı, Baha Matbaası, İst. 1972, s. 108.

an tereddüt etmez. Bence bir adama karşı hakaret ifade eden kelimelerin en ağırı «Dalkavuk» hitâbidir.

Yakın geçmişe kadar bu kelimenin bir de hakiki manası vardı; «Dalkavuk», loncası ile, kâhyası ile ve mensupları ile hayli kalabalıkça bir esnaf zümresinin adı idi. Geçim yolları, bir zengin kapısında, vücudlarını eğlence konusu yaparak, kendilerinden gayri herkesi, o kapının ağasından paşasından ahırındaki seyisine kadar eğlendirmektir. Elbet ki o da çok süflî bir meslekti. Ama zamanımızda mecâzi anlamındaki dalkavukların yanında bu süflî esnaf bin kere zemzem ile yıkanmış zavallılardı.

Tanzimattan sonra günlük hayat hürriyeti gelişince, o günlük hayat içinde eğlence imkânları da, tiyatrolar, sinemalar, çoğalınca Dalkavuk Esnafına lüzum kalmadı.

O esnafa niçin «Dalkavuk» adı verilmişti? Tanzimattan önce toplum hayatımızda, herkesin riayet etmeye mecbur olduğu bir kıyafet nizamı vardı, başında serpuşundan ayağında pabucuna, ne giyeceği tespit edilmişti... Tıpkı askerın üniforması gibi, kişiyi sokakta kıyafetinden tanırdınız: Esnaftır, tücardır, kâtiptir, askerdir, derdiniz.

Türk'ün başına «Fes», 1826 da yarıçeri ocağı kaldırıldıktan sonra kondu. Daha önce iki serpuş vardı: Külâh, Kavuk.

Dilimizde bir de «Dal» sıfatı vardır; kelimelerin başına gelir, ve «Sâde, yalın, Düz, Çıplak» anlamları verir: «Dalkılıç», kınından çıkarılmış yalın kılıç! «Dalkelle» bir serpuş taşımayan baş, açık baş; «Daltaban», pabuçsuz, çorapsız yalın ayak, yere çıplak tabanla basan.

Külâh; ayak takımının, esnafın, askerın serpuşu, üstüne, bazen beyaz dülbent, renkli çenber sarılır, çoğunlukla da hiç birşey sarılmadan «Dalkülâh» olarak giyilirdi.

Kavuk; Tüccarın, memurun, kibarın, ricâlin, ulemanın serpuşu; üzerine mutlaka birşey sarılarak giyilirdi.

DALKAVUK ESNAFI

Vücutlarını eğlence konusu yapmış esnafa bir serpuş lâzımdı. Külâh giydirilemedi, külâh giyenlerle karışacaklar diye. Kavuk giydirildi, ama üzerine hiçbirşey sarmayacaklardı ve o zaman hiç bir zümre ile karıştırılmayacaklardı; ortaya böylece bir «Dalkavuk» esnafı çıktı..

TARİHÇİ VE FOLKLORİST REŞAT EKREM KOÇU

Yazan : Prof. Dr. Semavi EYİCE

Değerli tarihçi Reşat Ekrem Koçu geçen yıl 7.7.1975 tarihinde Kadıköy, Göztepe, Kayışdağı'ndaki evinde 70 yaşında hayata gözlerini kapamıştı. Bir tarihçi olduğu kadar bir folklor bilgini de olan Koçu'yu en iyi anlatan Prof. Dr. Semavi Eyice'nin yazısını sayfalarımıza alıyoruz. Manevi oğlu Mehmet Koçu'nun 11. ciltte kalan İstanbul Ansiklopedisi'ni tamamlaması en büyük dileğimizdir.

7 Temmuz 1975 de Reşad Ekrem Koçu da aramızdan ayrıldı. Tarihi herkesin kolaylıkla okuyup anlayabileceği bir üslup içinde sunmasını bilen ve millî kütüphanemize Türk tarihi ile ilgili yüzlerce kitap, makale dizisi kazandıran bir yazarımızı daha kaybettik. Reşad Ekrem Koçu, sağlam bir Osmanlı devri Türk tarihi formasyonu görmüş, tarihin bilinen tarafını iyice kavramış, fakat bununla beraber edebiyatçı tarafı da olan bir yazardı. Bunun için tarihi kuruluştan çıkarak zevkle okunan bir «anlatım» haline getirmesini bilen, tarif ve tasvirlerinde gerçekleri titizlikle göz önünde tutan ve bütün bunları Türk diline hâkimiyetini belirten bir üslup akıcılığı içinde okuyucuya sunan bir edip - tarihçi idi.

Mehmed Reşad Ekrem, Ekrem Reşad Bey ile Hacı Fatma Hanımın oğlu olarak 1905'de doğdu. Babası Ekrem Bey (1877-1933) Yemen ve Sivas defterdarlıklarında, son yıllarında İstanbul Şehremaneti muhasebeciliğinde bulunmuş olan Abdullah Reşad Bey ile Osman Paşa kızı Melek Hanımın oğlu idi. İstanbul'da çıkan Tarık, Ma'ûmat, Cer'ide-i Havadis gazetelerinde çalışan Reşad Bey, Konya Sanayi Mektebi müdürlüğüne atanmış ve Kurtuluş Savaşının sonuna kadar burada kalmıştır. Reşad Bey burada yaşadığı yıllarda Babalık gazetesinde çalışmıştır. Sonra İstanbul'a döndüğünde, 1925'den ölümüne 1933'e kadar Cumhuriyet'in memleket haberleri servisi başında bulunmuştur. Reşad Ekrem'in annesi ise şimdi Bulgaristan sınırları içinde kalan Eski Zağra eşrafından Emin Paşazâde Şevket Bey'in kızı idi. Reşad Bey'in annesine karşı çok büyük bir sevgi ve saygısı vardı. Bu hislerini bazen yazıları arasına sıkıştırılmış cümleler ile de belirtirdi. Ayrıca çocukluğunun ilk yıllarının Boğaziçinde bir yalıda geçtiğini de bazı yazılarında anlatmıştır. Yazılarında Konya'ya dair bir hatıra raslanmaz veya varsa da biz görmedik. Halbuki bütün aile bir süre Konya'ya yerleşerek orada yaşamıştı. Babası İstanbul'a döndüğünde, Göztepe'de Kayışdağı caddesi üzerinde bahçe içinde ahşap bir köşk almıştı. Reşad Ekrem uzun yıllar bu köşk-



Merhum tarihçi Reşat Ekrem Koçu

de, babasının ölümünden sonra annesi ve ablası Emine Halet Hanım ile ömrünü sürdürdü. Her gün buradan İstanbul'a inerek okullara gitti veya şehri incelemeleri yaptı. Çok sevdiği Ahmed Râsim ile Ahmed Refik gibi o da içkiye büyük ölçüde düşküdü. Muallim Nacl'nin mısraları ile: «Gönlüme sakıyi mimar eyledim meyhanede» felsefesinde idi ve bu görüşe göre de yaşadı. Göztepe'deki köşkünde yaşadığı yıllarda önce ablasının vefatından sonra bu köşk satıldı, fakat Reşad Ekrem o çevreden kopmadı; önce Ziver Bey caddesine açılan ara sokaklardan birindeki bir apartmana sonra da eski köşklarinin arsasının karşı tarafında, az yukarıda bir başka apart-

nana geçti. Yıllardır hasta olduğunu ve artık azla yaşayamayacağını söyledi. 1965 yılı eylülünde, yani ölümünden tam on yıl önce bir gazete için: «... şu fâni dünyadan pek âni göçecekmişim gibi geliyor bana. Eh yaş 60, amma ben onun çok çok üstünde ihtiyarladım. Kendimi allice hissetmiyorum...» diyordu. Emekli olduğundan beri bu ufak apartman dairesine kapanmış, kâğıtları, notları, kitapları, dosya ve hatıraları arasında çalışıyordu. Son nefesini de 6 Temmuz 1975 pazar günü akşamı burada verdi. Temmuz çarşamba günü Göztepe'nin küçük isyon camiiinden kaldırılan cenazesi Sahrayı Ced mezarlığında ebedi istirahatgâhına bırakıldı.

Reşad Ekrem Osmanlı İmparatorluğunun son, umhuriyetin ilk yıllarında aydın bir babanın oğulu olarak büyüdü ve yetişti. İstanbul Darülfununun İlahiyat Fakültesinde Tarih Bölümünden mezun olduğunda, bu kürsü tarihçi Ahmet Refik (1880-1937)'in idaresinde bulunuyordu. Genç Reşad Ekrem'in tarihi herkesin zevk alarak okuyacağı bir şey haline getirmesinde herhalde hocasının siri olsa gerektir. Mezun olduğunda Reşad Ekrem Edebiyat Fakültesinin Tarih Bölümüne asistan olmuştu. Fakat Üniversitede daha ilerlemesi mümkün olamadı. 1933'de yapılan yenilik hareketi ile pek çok öğretim üyesi ve yardımcısı Darülfunun dışında bırakıldığında o da hocası Ahmet Refik ile birlikte buradan ayrılmıştı.

Reşad Ekrem'in bundan sonra emekliliğine dar İstanbul okullarında son olarak Vefa ve Mektep Lisesinde tarih öğretmenliği yaptığını biliyoruz. Fakat onun, en büyük hizmeti tarih yazarı olarak verdiği eserlerdir. Reşad Ekrem'in bütün yazdıklarının tam veya tama yakın bibliyografyasını yapmanın hiç de kolay olmayacağı açıkça görülür. İrili ufaklı dergilerde, İstanbul'un bir çoğu artık çıkmayan gazetelerinde sıralanmış yazılarını bulup derlemenin hemen hemen imkânsız olduğunu sanıyoruz. Reşad Ekrem geçimini büyük ölçüde kalemî ile sağladığından, durmaksızın dinlenmeksizin yazıyordu. Bütün bu yazdıkları içinde tarihi gerçekleri derlemek, derlemeksizin kaynaklardaki bilgi ve tasvirlerin araya getirilmesi ve bunların bir hikâyeye örsü içinde ustalıkla toplanması suretiyle meydana getirilmiş tarihi romanlar (**Esircibaşı, For-Halil**) gibi veya belirli bir tarih şahsiyeti kuşanan romanlaştırılmış tarih (**Patrona Halil, Bakıcı Mustafa, Kösem Sultan**) yazdı.

Fakat onun en kuvvetli tarafı Osmanlı tari-

hinin yazılı kaynaklarını büyük bir dikkatle tarayıp, bunların içinden çeşitli türde meraklı olayları, hikâyeleri pek kimsenin aklına gelmeyecek teferruatı ve yaşantıları çıkarmış olmasıydı. Bunları kırk yıllık yazarlık hayatında geniş ölçüde kullandı, bazılarını kitap halinde bastırıldı. (**Kızlar Ağasının Pici, Hatice Sultan ve Ressam Mellin, Eski İstanbul Meyhaneleri ve Meyhane Köçekleri, Erkek Kızlar, Dağ Padişahları**, gibi). Bu çeşit yüzlerce yazı dizisi ise gazete sahifelerinde gömülü kaldı. Reşad Ekrem bazı Osmanlı devri kaynaklarını bugünkü dile aktararak onları herkesin okuyup zevk alabileceği bir hale getirdi. **Koca Evliya Çelebi Seyahatnamesi**'nin ilk beş cildini bu suretle özetlediği gibi, Üniversite kütüphanesindeki **Aşçı Dede'nin Hatıraları**'nı, Seyid Vehbi'nin **Sümâme**'sini Haşmet'in **Vilâdetname**'sini kolay anlaşılır bir dille kısaltarak bastırdı. Evliya Çelebi **Seyahatnamesi**'nden baskılarında bulunmayan yazmalardaki parçaların eklenmesi ile yaptığı çok uzun bir tefrika ise ne yazık ki kitap halinde yayınlanmadan kaldı. Reşad Ekrem, halka zevkle okuyabileceği, ağır bilgiler, notlar ile yüklenmemiş fakat ciddi ve hattâ içinde ilgi çekici yeni görüşler bulunan tarihi araştırmalar da verdi.

Fatih Sultan Mehmed, Yeniçeriler, Osmanlı Padişahları gibi eserleri bu hususta başlıca örneklerdir. Bunların dışında **Cumhuriyet gazetesi** ilâvesi olarak basılan **Türk İstanbul Osmanlı tarihinin panoraması**, Sümerbank kültür yayınları arasında basılan **Türk Giyim, Kuşam ve Süsleme sözlüğü** gibi kitapları ile eski devrin merak edilen pek çok şeyi hakkında kolayca eskiye meraklıları aydınlatan faydalı ve ansiklopedik eserler de ortaya koymuştur. Büyük ilmi yayınlara pek heves etmedi. Bilgisi ve yetişi bu hususta yeterli olmasına rağmen sadece kalınca bir cilt teşkil eden **Osmanlı Muahedeleri** ile **Bostancibaşı Defterleri**'nden **1814/15** yılına ait olan bir tanesini yayınladı; **İslâm Ansiklopedisi**'nin türkçe baskısında da **Hekimoğlu Ali Paşa, Sürmeli Ali Paşa** maddelerini yazdı. Topkapı Sarayının bölümlerini, içlerinde geçen yaşantıları ile anlatan **Topkapı Sarayı** kitabı ise herkesin zevkle okuyacağı ve faydalanacağı bir tarihtir. Aynı konu üzerinde Turing ve Otomobil Kurumu tarafından basılan İngilizce **A Guide to the Topkapı Palace Museum** ise sadece basit bir kılavuzdur. Reşad Ekrem istediğinde iyi resimler yapan, fakat genellikle **nâif** üslûbu tercih eden bir ressam ve **Acı su** başlıklı şiir kitabında da görüleceği üzere

serbest nazmı başarılı kullanan bir şairdi de.

Reşad Ekrem'in tarihçi olarak yetişmesinde Ahmed Refik'in büyük tesiri olmuştu, onun İstanbul'u herşeyi ile sevmesinde, bu büyük şehrin bütün özelliklerinin tanınmasında ise, Türk edebiyatının güçlü kalemlerinden Ahmed Rasim (1865-1932)'in payı büyük oldu. Reşad Ekrem, onun İstanbul'un Osmanlı Devleti'nin son yıllarındaki hayatını her şeyi ile anlatan bu şehre olan sevgisini aynen almış ve bunu A. Refik'den kendisine geçen edebî - tarihçilik ile zenginleştirerek, İstanbul'un «nevi şahsına mahsus» bir tarihçisi olmuştu. Bu şehre olan sevgisini, onu her şeyi ile ölümsüzdüğe kavuşturmak isteğini 1944 yılında **İstanbul Ansiklopedisi**'nin yayınına başlamak ile gösteren Reşad Ekrem Koçu, dünya yayın hayatında ilk defa olarak denenen bir işi, bir şehrin herşeyi ile ansiklopedisini meydana getirmeyi tasarlamıştı. Ansiklopedi, Ankara caddesinde Türkiye Yayınevinin yanındaki eski bir binanın zemin katındaki bir büroda idare ediliyordu. Burada bilhassa akşam üstleri İstanbul'un tarih, edebiyat, eski eserler ile ilgili aydınları toplanıyordu. Ansiklopedinin maddelerinin çoğunu kendisi yazıyor, bunları kendi veya takma adlarla koyuyordu. Resimlerin de bazıları onun kaleminden çıkmıştı. Başkalarının çizdikleri resimlerde de tavsiiyeleri katkıları oluyor hattâ bazen bunların taslaklarını bizzat çizerek ressamı veriyordu. Bu deneme ne yazık ki 34. fasikül ile kesintiye uğradı. **İstanbul Ansiklopedisi**'nin yeniden ve baştan basımına 1958'de başladı. Önceki hayli hızlı giden yayın, yavaş yavaş ağırlaşmış 10. cildten sonra da hemen hemen durmuştu. Ece geldiğinde bu büyük eserin 11. cildinden de bir miktar fasikül çıkmış ve Ansiklopedi G harfinin ortalarına ancak erişmiş bulunuyordu. 1945 yılı yazında Bayazıt'daki kitapçı Nişan'ın dükkanında ilk tanıştığımızda bu ölçülerle tutulan Ansiklopedinin bitirilip bitirilemeyeceğini sordüğümde, «Tabiidir ki bitireceğim daha gencim» cevabını vermişti. Bazı maddelerin ölçülerini normal sınırların dışına çıkardığında, Ansiklopedinin uzamasına ve ağırlaşmasına yol açmış ve maddi güçlükler de araya girince, başlangıçdaki iyimserliğini iyice kaybetmişti. Fakat evinde yüzlerce zarfta, ansiklopedinin gelecek maddelerinin notları, resimleri, çeşitli malzemesi toplanmıştı. Son yıllarda zaman zaman ümitsizliğe düşen Reşad Ekrem Koçu, bunları sokağa yığıp yaktırmaktan bahsediyordu. Gerilerde kalan bir imparatorluk başkenti içinde yaşanan hayatı, geçmişteki

KAYBETTİĞİMİZ FOLKLORCULARIMIZ

Cumhuriyetimizin kurulduğu günden bugüne değin Türk Halk Bilgisi'ne katkıda bulunan değerlerin pek çoğu aramızdan birer birer ayrılmaktadır. Kendilerine duyduğumuz saygı ve biraktıkları eserlerin değerini belirtmek için elimizden geleni yapmaya uğraşmaktayız. Genç folklorcularımıza örnek olacak eserlerini ve hayatlarını yazılar ve özel sayılar halinde vermekteyiz.

Bütün çabalarımıza rağmen bazılarının ölüm haberlerini ve hayat hikâyelerini zamanında verememekten üzüntü duyuyoruz.

Zira, hepsinin biyografileri tam olarak hiç bir yerde bulunmadığı için araştırmak, sıraya koymak durumunda kalıyoruz. Bunları zaman zaman sırası ile vermeye devam edeceğiz. Elimizdeki dosyalarda geniş bilgi toplanmıştır. Düzenledikçe, eksiklerini tamamladıkça sayfalarımıza geçireceğiz.

Şimdiye kadar ölümleri üzerine hayatlarını ve eserlerini yayınlanmamış üzere sıraya koyduğumuz folklorcularımız, folklorumuza katkıda bulunanlar ve halk şairlerinin adlarını aşağıda veriyoruz. Bunlar arasında göztümüzden kaçanlar varsa, yazar ve okuyucularımızın bize açıklamada bulunmalarını önemle rica ederiz.

Folklorcularımız: Münir Süleyman Çapanoğlu, Şakir Sabri Yener, Nurullah Tilgen, Bilâl Aziz Yamakoğlu, Raci Damacı, Sabahaddin Eyüboğlu, Muharrem Zeki Korgunal, Tahir Alangu, Tahsin Öz, Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkcısı), Turgut Zaim, Hilmi Ziya Ülken, Nihat Sami Banarlı, Feridun Nafiz Uzluk, M. Sadık Yiğitbaş, Ahmet Caferoğlu, Talât Mümtaz Yaman, Mehmet Hilmi Gür, Nureddin Sevin, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Salih Erimez, Salt Kesler, Kemal Özer, Yusuf Ziya Demircioğlu.

Folklorumuza katkıda bulunanlar: M. Tevfik Hacıbeyoğlu, Raif Yelkençi, İzzet Koyunoğlu, Kadri Oğuz, Naci Kasım, M. Aziz Bozkurt, Hüseyin Tutya, Eyüp Sabri, Mazhar Genç Kurt, Necdet Günkut.

Halk Şairleri: Aşık Dursun Cevlâni, Aşık Talibi Coşkun.

T.F.A.

her tabaka ve mezhepten insanlarını, yapılarını en iyi tanıyanlardan biri olan Reşad Ekrem Koçu çok şey yazdı, fakat ömrünün eserinin tamamlandığını göremeden hayata gözlerini yumdu. 1964'de bir dostuna verdiği bir kitabının içine «Hâki siyah içre kaybolacak dâne miyim Ben demiş şair» cümlesini yazmıştı. Şurası bir gerçek ki Reşad Ekrem Koçu **Hâki siyah içre kaybolacak dâne değildi**. Ona Allah'ın Rahmetini niyâz ederken, büyük eserini, **İstanbul Ansiklopedisi**'ni sağlamak ölçüler içinde yeniden düzenliyerek tamamlayacak bir gayret sahibinin çıkmasını, bu arada yarım yüzyıllık bir ömrün ürün gazetelerden, kitaplardan toplanmış, defterlere geçirilmiş, hattâ resimlendirilmiş notların da (ki bunların arasında **Hamamlara dair bir eser vardır**) kaybolmamasını temenni ederiz.

FOLKLORİK ORGANİZASYON SORUNUMUZ

Yazan : Yaman AKBAYAR

Plân diyoruz, program diyoruz, amaç diyoruz, bir çalışmaya başlarken. Ciddi, başarılı çalışma yapmak istiyorsak, sonuçta halkımıza yararlı olmak ilkemiz ise, bu üç kavram, bu üç öge erinde önemle duruyoruz.

Ama, ne zamandan beri, Anadolumuzun çetli yörelerinde kutlanagelen şenlik'leri, baym'ları, gün'leri, hafta'ları, mesir.leri, çoğunluk programla, amaçla, yayımla başlatıyor, gerçekleştiriyor, uzmanlarca belli süreci içinde inceyip, eksikliklerini gidererek, yanlışlarını ortam kaldırarak, yöre halkına ekonomik, toplumsal yönden, turizm yönünden olanak, ortam sağlıyoruz?...

Şimdiye dek başlanılmamış böyle bir plânlı

çalışmaya!.. Bu konuda plânlamaya gerek görülmemiş daha!.. Uzmanlar eğilmemişler sorunu, üzerine. Kurs görmüş, eğitilmiş, bilinçlenmiş, organize etme amacı saptama, programı hazırlama, plân yapma yeteneği kazanmış kaç kişi var aramızda?.. Hadi, diyelim ki, bir deyimle mektepli değil de, alaylı olarak yetenekli, ama yeteneğini bilgiyle, bilinçle pekiştirmiş kaç kişi var, toplumsal yaşantımıza katkıda bulunan?... Üç, beş, on, yirmi... ötesi?... Çıkmaz!...

1972 yılı başından bu yana, geniş kapsamlı bir araştırma yapıyoruz.

Gün'leri, yıldönüm'leri, şenlik'leri, bayram'ları, mesir'leri, tarihçeleri, amaçları, programla-

rı ve yayınları açısından inceliyoruz, 800'e yakın belgeyi değerlendiriyoruz, bilgileri, kitaplarımızla, yazılarımızla kamuoyuna, toplumumuza sunuyoruz. Böylece, gerçekler, acı gerçekler de yansıyor bireylerimize; okuyorlar, öğreniyorlar, düşünüyorlar...

İşte, şimdi, kökeni halkbilimimize dayanan, ancak, kimisi yüzyıllardır süregeldiği halde, güne uygun ne amacı, ne programı, hele ilgili hiç bir özel yayının (broşür, dergi özel sayısı, gazete özel sayısı, dergi ya da gazete eki, kitap, albüm, bülten v.s.) bugüne dek yayımlanmadığı sözde geleneksel kutlamaları —bir-iki eksikli— bir listesini aşağıya alıyoruz (Listede bulunan kutlamaları, ay ve tarih sırası gözetmeksizin, nitelik ve niceliklerinin de artık iyice saptanması için, karışık biçimde sıralamayı uygun bulduk).

Üzelliik Köyü (Kayseri) Yoğurt Bayramı, Firuzköy (Bakırköy - İstanbul) Yayla Bayramı, Gemerek (Sivas) Yoğurt Bayramı, Alaçam (Samsun) Geyikkoşan Hidrellez Günü, Alaçam (Samsun) Geyikkoşan Eski Mayıs Yedisini Günü, Ordu 7 Mayıs Günü, Yunusemre (Eski adı : Mihaliççik, Eskişehir'e bağlı ilçe) Kalburcu Günü, Kırkağaç (Manisa) Çam Mesiri, Karacabey (Bursa) Hidrellez Şenlikleri, Uzunköprü (Edirne) Dallık Şenliği, Ardeşen (Rize) Durağı Şenliği, Geleneksel Giresun Aksu Mesiri, Siirt Cigor Yöresel Bayram, Siirt Yumurta Bayramı, Cevizli Bucağı (Akseki - Antalya) Ayran Bayramı, Beytüşşebap (Hakkâri) Kuzu Kırpma Bayramı, Uludere (Hakkâri) Kuzu Bayramı, Şalpaazarı Bucağı (Vakfikebir - Trabzon) Otçu Haftası, Çukurca (Hakkâri) Zipe Günü, Yozgat Eğrice (Nevruz'a verilen bir ad) Günü, Sarıpınar Köyü (İnegöl - Bursa) Dede Günü (Genç Ali Sultan'ın halk arasındaki bir başka adı), Lüleburgaz (Kırklareli) Kuru Günü, Elaziğ Peynirli Ekmek Günü, Mesudiye (Ordu) Eski Yılbaşı Gecesi Şenliği, Ilgın (Konya) Gölle Gecesi, Şırnak (Siirt) Kara Çarşamba Şenliği, Urla (İzmir) Mart Dokuzu Şenlikleri, Hayrabolu (Tekirdağ) Nevruz Şenlikleri, Keçikaya Köyü (Merkez İlçe - Gümüşhane) Doyduk Şenlikleri, Dağteke Köyü (Merkez İlçe - Gümüşhane) Kov Kalesi Şenlikleri, Malkara (Tekirdağ) Bahar Şenlikleri, Hatunköy (Merkez Bucağı, Soma - Manisa) Çam Mesiri, Alucra (Giresun) Mayıs Yedisini Şenliği, Ordu Mayıs Yedisini Şenliği, Fatsa (Ordu) Mayıs Yedisini Şenliği, Gök köy (Ordu) Mayıs

Yedisini Şenliği, Perşembe (Ordu) Mayıs Yedisini Şenliği, Ünye (Ordu) Mayıs Yedisini Şenliği, Şalpaazarı Bucağı (Vakfikebir - Trabzon) Mayıs Yedisini Şenliği, Keşan (Edirne) Dallık Eğlencesi, Edirne Gogo Mahallesi Kakava (Çingenelerin bahar eğlencelerinin adı) Şenlikleri, Demirci (Manisa) Gâvur Küfürü Şenliği, Torul (Gümüşhane) Kadırga Yaylası Şenliği, Bozcaada (Çanakkale) Ayazma Şenliği, Keşap (Giresun) Gürleyen Şenliği, Şalpaazarı Bucağı (Vakfikebir - Trabzon) Sısdığı Şenlikleri, Çaykara (Trabzon) Yaylaortası Şenliği, Karaağaç Köyü (Merkez Bucağı, Tonya - Trabzon) Yaylaobası Karaptal Şenliği, Beypınarı Yaylası (Tonya - Trabzon) Şenliği, Ağla Köyü (Köyceğiz - Muğla) Mahya Şenliği, Pervari (Siirt) Yeniğün Şenliği, Sivri Tepesi (Tonya - Trabzon) Sivri Şenliği, Vergili Köyü (Gercüş - Mardin) Seyit Bilâl Şenliği, Eğridir (Isparta) Pınar (Kızlar) Pazarı Şenliği, Kuyucak (Ay-dın) Gencer (Bayramlarda, panayirlarda, düğünlerde yapılan güreş) Şenliği.

Görülüyor ki, köylerimizde, bucaklarımızda, ilcelerimizde sürdürülen bu, plânsız, programsız, amaçsız kutlamalar, yöre halkını, kişiyi, günün toplumsal, turizm, ekonomik gerçeklerinden hâlâ ne denli, uzakta tutuyor.

Öyle ise, sorunu, elbette geniş kapsamlı olarak seminerlerle, açık oturumlarla, kurultaylarla, kitap, dergi, broşür gibi halkla ilişkide yararlanılacak en önemli yayın araçlarıyla üniversite düzeyinde, geniş halk kitleleri düzeyinde ve en kısa sürede ele almalıyız. Yürütülecek çalışmalarda, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın, Millî Eğitim Bakanlığı'nın, Kültür Bakanlığı'nın, Köy İşleri Bakanlığı'nın mutlaka destek ve katkılarını beklediğimizi ifade etmeliyiz.

Bu arada, kaymakamlara, halk eğitimi merkezi müdürlüklerine, Turizm ve Tanıtma Dernekleri Başkanlıklarına, bucak müdürlüklerine, muhtarlara da elbette büyük sorumluluklar, görevler düşmektedir. Bakanlıklara ve diğer ilgili yerlere öneride bulunacaklar, atılımı başlatacak olanlar onlardır.

Gelecek yılların Türkiyesini, toplumsal yaşantı yönünden çok daha güçlü duruma getirelim. Bunu başarmak hepimizin ödevidir, yetkililerin de görevleridir, en başta gelen görevlerinden, hiç kuşkusuz.



Kahramanmaraş'ın Kurtuluş Bayramı dolayısıyla yapılan geçitten bir görünüş

(1954)

FOLKLOR (HALKBİLİM)'UN TANIMI ÜZERİNE

Yazan : Dr. Ali Rıza BALAMAN

Türk Folklor Araştırmaları Dergisi'nin 313. sayısında Dr. Karabaş'ın «Folklorun Tanımı» başlığı altında bir deneme yazısı yayımlandı. Yazar, halkbiliminin tanımını yapmaya çalışarak, açık ve haklı bir çağırıyla bu konuya ilgi duyanların beklentilerini bekler. Yazarın beş önerme sonuna vardığı sonuçtan çıkarttığı tanıma katılıp katılmadığını söylemeden, yani yazıyı eleştirmeden, önce bir tanım denemesi de ben yapmak isterim:

Tanımların en iyisinin, daha iyisi yapılmadıkça geçeri olacağına inandığımdan ve tanımın sınırları içerisinde tutsaklaşıp; yaratıcı gücün güdükleşmesine gönlüm razı olmadığından güne değin tanımlar üzerinde pek durmadım. İnsanlığın bir şeyi belleme yeteneğinin sınırlı olması nedeniyle O'na belletilecek şeyi belletilebilir biçime sokmak gerekliliğini inanıyorum. Bu nedenle, sanki, tanımlar yapılmayan şeyler, ya tanımlanamıyacak kadar soyut görülür ya da tanımlayacak kişilerin o şeyi yerince bilmediklerinden olacak, yanlış anlatılır ve anlaşılırlar. Durum, nasıl görünürse görünür, eğer bir tanım yapılmak gerekmiyorsa, tanımlanması istenen şeyin, örneğin bir bilim dalının (disiplininin) onu bilim dalı yapan öğelerinin irdelenmesi gerekmektedir. İrdelenen bu öğelerin birleşimi, ancak, bir tanım niteliği taşıyabilir. Örneğin, ailenin dört ana öğesini (1. Üyeli devamlı yaşama, 2. Seksüel ilişkiyi meşrulaştırma, 3. Ekonomik bir birim olma ve 4. İnsan yavrusunun bakım zorunluluğu) saydıktan sonra, bu görevleri yerine getiren yerine getiren kurum'a AİLE denir diye bir tanım yapılabileceği gibi.

Kanımla, işevuruk (operasyonel) bir tanımla varmak için, her bilim dalının, örneğin halkbiliminin, tanımını oluşturacak öğelerinin varlığını kabul edip bunların tek tek irdelenmesini sağlamak gerekmektedir. Halkbilimin tanımını oluşturmaya yardımcı olacak öğeler ise şunlardır: A. ALAN, B. KAVRAM, C. KURAM (Teori) ve D. YÖNTEM.

Böylece, halkbiliminin tanımının yapılabilmesi için önce, bir ilgi ve çalışma ALANI gösterilmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

A. Halkbiliminin alanı İNSAN olmak gerektir. Fizyoloji, biyokimya, anatomi gibi morfolojik bilimlerin alanı, insan'ın salt gövdesi ise; halkbiliminin alanı da, «düşünen bir varlık», «a-

let yapan bir varlık», «biyokültürel bir varlık», «sosyal bir varlık» niteliklerine sahip olan İNSAN'dır.

B. Halkbiliminin konusu, ÖZGÜN (Orijinal) KÜLTÜR olmak gerekir. En geniş ve yaygın anlamıyla, kültürü bir halkın (toplumun) yaşam biçimi olarak ele alırsak, özgün kültür, bu yaşama biçiminin özel durumu anlamına gelmektedir. Değişme (kenetlenme, uygarlaşma) sürecine girmesine karşın, kültüründe, hâlâ kendine özgü kültürel biçimleri yaşatan toplumlarda bu biçimler, halkbiliminin konusu olmak durumundadır. Konuyu içeren olaylar ya da olaylar dizini olan olgular ile de kır, kent ya da ikisinin arası bir yerleşim birimi olan kasaba toplumlarında aramak zorunluluğu yoktur. Halkbilimine konu olacak olay ve olgular, bulunduğu yerlerde saptanır, tanımlanır ve yorumlanır. Görüldüğü gibi, halkbiliminin konusu, bir yaşam türünün karmaşıklığı kadar karmaşık ve yoğundur. Öyle ki, konu, halk mutfak bilgisinden halk sağlık bilgisine; halk oyunları bilgisinden halk inançları bilgisine kadar yaygınlık gösterir.

C. Halkbilimi, fen bilimlerinde olduğu gibi yasalar düzeyinde değil ama, soyut düzeyde genellemeleri (KURAMLARI), olmak durumundadır. Tüm beşerî ve sosyal bilimlerde geçerli olan kuramlar, halkbilimi için de geçerlidir. Örneğin, yapısalılık, görevselcilik, nedenselcilik, kültürel maddecilik vb. kuramlar gibi. Etnolog Ruth Benedict'in örüntü (kültür kalıbı) kuramı, görevselci kuramın özel bir durumudur ki, halkbiliminin en çok kullandığı, her kültürün bir başka kültürden farklılığını anlatan kuram durumundadır. Çünkü, özgün kültürün kendine özgüllüğü ve kendine benzerliği ve başkalarından ayrılığı ancak, bu kuramla anlatılabilir.

D. Halkbiliminin YÖNTEM anlayışı, araştırmalarda amaca ulaşmada tüm teknikleri araç olarak kullanan «düşünsel tutum ve davranış» olmak durumundadır. Araştırmada niyet; olanı, olması gerektiği gibi değil de, olduğu gibi, bir nesnel gerçeklik içinde bulmaya ve yorumlamaya çalışmaktır. Araştırma süresi içinde gerekli mevcut tekniklerin hepsi kullanılır. Örneğin, katılarak gözlem tekniği halkbilimine konu olan verilerin toplanmasında en etkin ve geçerli olanıdır. Bu arada fotoğraf makinesiyle davranışsal tür bilgileri saptamak, teyp'le ses almak, sayısal

BECAN DAYI EFSANESİ

Yazan : Osman SAYGI

Hep konuşurken «Becanım — Be - canım» dediği için, ona BECAN-DAYI demişler.

O aileye Hasanoğlan Köyünde hâlâ «Becanlar» derler. Uysal, iyi insanlardır. Efsanesi olan «Becan-Dayı» 100-110 yıl önce yaşamış. Bugün Torunlarından Hüseyin Becan yaşıyor.

Becan-Dayı, çok fakirmiş, fakat herkes onu severmiş. Doğru mu, doğruymuş, yalan nedir, bilmezmiş. Bana bu olayı anlatan, Hasanoğlanlı Muhiddin Kelek. Bugün altmış yaşına yakın; hoş sohbet bir kişi. KELEK diyor ki ben bu menkıbeyi, Hasanoğlanlı Hafız Hacı Hüseyin Karaca'dan ve babam, Hasan Hoca'dan dinledim :

«Hacı Yahya Karaca, Hacı Veli Çakıroğlu (Çakır Ahmed)'nun dedesi oluyor. Bunlar, Hac-seferine niyetleniyorlar. Bu esnada köyün en fakiri Becan Dayı da, «sizinle ben de Hacca gideceğim» diyor.

Hayret ediyorlar, çünkü hiç bir şeyi yok; siyah merkebinden başka...

Hacı Yahya ve Hacı Veli çocuklarıyla beraber. Ankaraya atları üzerinde, sefer yolculuğuna çıkarlar. Becan Dayı da aralarına karıştır. Fakat uğurlayıcıların canları sıkılır.

Sebebi, bunların atları var, Becan dayı, Kara merkebile...

Ankara yoluna çıkıyorlar... O zaman köyün «Kızılkaş» mevkiinden, Hüseyin Gazi'den Ankaraya gidilmiş...

Yarı yolda Becan Dayı seslenir :

— Ağalar, ben Araplar köyündeki sağdıcım Berber İsmail'i görmeden gidemem. Size uğur-

değerlendirmeler yapmak, anket uygulamak, mülakat yapmak da halkbiliminin baş vuracağı tekniklerdir.

Sonuç : Halkbilimi, alanı insan, konusu özgün kültür olan; kendine özgü yöntem anlayışıyla soyut düzeyde genellemelere (kuramlara) ulaşmayı amaçlayan, sosyal bilimlerin içerisinde yer alan bir bilim dalıdır.

Bu yazının amacı, Dr. Karabaş'ın başlattığı ve eleştirmeye açık tuttuğu halkbilimi tanımlamasına, gene, aynı derecede eleştiriye açık olan bir başka tanım denemesi getirmektir. Halkbilimine ilgi gösteren tüm düşünürlerin bu bilimsel çabaya katkıları olacağına inancım var. Kanımca, çoğalacağını umduğum bu tanımlardan bir senteze varmakla, bilimsel niteliğe sahip tanımlar

lar ola, der. Ve yola sapar.

Ağalar ve uğurlayıcıları sevinirler. Çünkü atlı kişilerdir, bir an önce Ankara'ya varmak isterler.

Becan Dayı, Araplar köyüne uğruyor. Sağdıcımı soruyor. Berber'in Hanımı,

— İsmail pazara gitti. Buyurun bir kahvemizi için, yemeğimizi yeyin, der, buyur eder.

Becan Dayı, yemekten sonra merkebile yine yola koyulur. Hasanoğlanlı atlı kabile, Hatip Çayını geçerken —Ankara önünde— bir de ne görürsünler. Çay'da bir merkepli hayvanına su içirir. İçerilerden derler ki :

— İşe bak, birinden kurtulduk, bir merkepliye çattık. Derken; bakarlar ki, yine Becan Dayı, değil mi? Kafile seslenir :

— Becan Dayı; hani sen Araplar köyüne gidecektin.

— Gittim, der. Köye vardım, sağdıcımı sordum, pazara inmiş. Ayşe bacı, bana aş pişirmiş, yedim, döndüm.

Hepsi şaşırır, cevap bulamazlar. Ulucanlara geldiklerinde Becan müsaade ister :

— Ben Hacı Bayram'da kalacağım, der. Çünkü Hacı Bayram vakıf olduğundan, fakirler, yoksullar, için pîr aşkına kazan kaynamaktadır. Ağalar konaklarına giderler.

Estesi günü Hacca gitmek için HACI-BAYRAM'a geldiklerinde, ne görürsünler; Hasanoğlanlı Becan Dayı musalla taşında yatmaktadır. Hacca gidememiş, fakat bu uğurda Hacı'ya yükselmiştir. Hemşerileri ona ermiş gözile bakarlar.

çıkacaktır. Bu da, halkbilimi dalının tanınmasına, doğru olarak kullanılmasına ve ondan yararlanılmasına bir hizmet olacaktır.

KAYNAKLAR

- 1 — GÜVENÇ B. : «Kültür Sorunu», Hacettepe Basımevi, 1970 (Ankara).
- 2 — GÜVENÇ B. : «İnsan ve Kültür», Remzi Kitabevi, 1974 (İstanbul).
- 3 — ÖRNEK S. V. : «Etnoloji Sözlüğü», Ank. Üni. DTCF Yayınları, 1971 (Ankara).
- 4 — ÖRNEK S. V. : «Türk Halkbilimi Sorunları», TDK Dergisi, Sayı : 257, Şubat, 1973 (Ankara).
- 5 — ERGUN D. : «Sosyoloji El Kitabı», 100 Soruda. Gerçek Yayınları, 34. 1973 (İstanbul).

GERDEK, GÜVEY YEMEĞİ, KIZ ARDI

— III —

Yazan : Haşim Şekip IŞIK



Yapılan «Hoşgörü» töreninden sonra düğün sırasında gelin ve yakınları birarada görülüyor...

Biraz sonra güvey içerden çıkar. Gençler hemen üzerini aramaya başlarlar. Çünkü damat gelinden aldığı bir mendil üzerine saklamıştır. Önu kim bulursa onun olur. Mendil bulduktan sonra damat omuzlara alınır. Köyün bakkalına kalar götürülür. Burada köy gençlerine çerez ve seker ısmarlar. Sonra da gençler damada köyü gezdirirler. Bu arada gelin dışarı çıkar, eline yağ sürülür, o da yağ gibi geçinmeleri dileğinde bulunarak yağ oturacakları evin kapısına sürer. Sonra gelin sandalyeye oturtulur, kucağına bir kız bir de erkek bebek verilir. Hem erkek hem de kız yavrusu olması için dilekte bulunulur. Aynı zamanda, kız evinden çıkarken anasının araya saçtığı gibi kızın başına bolluk olsun diye yüne buğday taneleri saçılır. Tekrar kızlar arasında oyunlar başlar, sonra yavaş yavaş dağılırlar.

Gerdek Gecesi :

Güveyiylı gittiği yatsı namazından sonra,

köyün ihtiyarlarından sekiz - on kişi en önde imam, camiden eve kadar tekbir sesleri arasında getirirler. İhtiyarlar gerdek odasının önünde sıraya geçerler. Güvey, önce en büyüğün elini öper. Sonra birkaç kişinin elini daha öper. Birdenbire el öpmeyi bırakarak kapıya doğru koşmaya başlar. Bu sırada hazır bekliyen gençlerden kim ne vurabilirse damada vurmaya başlar. Gelin, odada yalnızdır. Kapı az aralık bırakılır ve içerden pamuk ipliği ile bağlanır. Güvey kapıyı hızla itince iplik kopar, içeri girer. Odanın içinde bir tas su durmaktadır.

Gelin, oğlan evine gelinceye dek güveyle hiç konuşmamıştır. Güvey ne derse yapar fakat hiç bir şey söylemez. Gelinin konuşmamasının nedeni güveyden armağan koparmak içindir. Odaya girdikten sonra damat, gelini konuşturma yollarını arar ve vaatlerde bulunur. Bu vaatlere örnek bir konuşma aşağıya alınmıştır :

— Tüm çeyizi birer birer yakacağım.

ARAŞTIRMALARI

-
- Yüz lira veriyorum konuş...
-
- İki yüz lira veriyorum konuş.
-
- Üçyüz lira veriyorum konuş.
-
- Beş yüz lira bir de sarı ineği veriyorum haydi konuşsana.

Gelin armağanı yeterli bulduğunda konuşmaya başlar.

Aynı köyden bulunduğu takdirde gelinin anası gece yarısı kızına bir kızarmış piliç ve bir sini baklava gönderir. Gelinle damat karşılıklı oturup yemek yerler, böylece birbirlerine alışmağa çalışırlar. Bundan sonra gelinin iki yengesi sabaha kadar kapıda beklerler. Sabahleyin, yengeler, gerdek çarşafını alarak kayınpeder ve kayınavalideye götürürler. Eğer gelinin kız olduğu anlaşılırsa armağan alırlar. Daha sonra evin önündeki bir ağaca kırmızı bir girep asarlar ve bir kaç el silah atılarak kutlanılır.

Köyün genç gelinleri yeni gelini ziyarete gelirler, eğlenceler düzenlenir, oyunlar oynanır.

Güvey Yemeği :

Güveyin yatsı namazına gitmesinden önce, herkes evinden kaşığına alarak oğlan evine güvey yemeğine gelirler. Yemeği erkekler ve kadınlar ayrı ayrı yerler. Güvey yemeğinde köyün töresel özelliğini taşıyan (eğer varsa) yemeklerle yine köyün en değer verdiği yemekler yer alır. Ancak aşuresi bulunmaayn güvey yemeği olmaz.

Kız Ardı :

Düğünün yapılmasından bir hafta sonra kız anası güveyini, kızını ve güveyin akrabalarını akşam yemeğine çağırır. Kadınlı erkekli bir grup yemeğe giderler. Konuklar yemek yerlerken gelinin kardeşlerinden birisi eniştesinin ayakbabisini saklar. Ya da ayakkabının içine boya döker. Eğer ayakkabının teki saklanırsa bahşış karşılığı geri alır. Ayakkabının içine boya dökülür müşe ancak çorabını kirletmekte yetinilir.

Kız ardından bir hafta sonra bu kez de oğlan anası kızın akrabalarını yemeğe çağırır. Bu yemeğin ertesi gün kızın çeyizleri toplanıp sandıklara yerleştirilir.

Oğlan anasının yemeğinden sonra kızın ve oğlanın tüm akrabaları sırasıyla gelinle güveyi yemeğe çağırarak düğündeki son görevlerini de yapmış olurlar.

Bize gelen KİTAPLAR

● Boğaziçi Ün. Folklor Kulübü: «BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ HALKBİLİMİ YILLIĞI — 1975», Yılık, 2. kitap. T. Acaroğlu (Türk Halkbilimi Kaynakçası üzerine), P. N. Boratav (Nasreddin Hoca fıkraları için «Kaynak Kitap» tasarısı), İ. Başgöz (Türk halk hikâyelerinde söz kalıpları), Sabri Koz (Elbistan ve Adana yöresinden ağıtlar), Sedat V. Örnek (Türk Folklorunda ad seçme ve ad koyma), Metin And (Folklorlarda gömü ve Karagöz'ün «Mal Çıkarma» ara muhaveresi), Mahir Şaul (Taklitler güldürüsü ve cemaatler toplumu Karagöz mizahı üzerine bir deneme), Michéle Nicolas (Etude comparative de traditions populaires Turques et Françaises concernant la petite enfance), Cengiz Bektaş (Halk yapı sanatından bir örnek: Bodrum'da sivil yapılar), Dr. A. R. Balaman (Türkiye kır toplumunda sağlık). İsteme adresi, P.K. 2, Bebek - İstanbul. 23,5 X 16 cm. boyunda, 198 sayfa, 25 lira.

● Atatürk Üniv. «BİTİRME TEZLERİ BIBLIYOGRAFİYASI». 1963-1972. Önsöz, Tasnif planı, Bibliyografya, Tez sahipleri adları indeksi, Tezler indeksi. Atatürk Üniv. Kütüphanesi (Dokümantasyon Servisi) Yayınları, No. 3. Birinci cilt. 23,5 X 17 cm boyunda, 122 sayfa.

● Haşim Karpuz — Fazıl Alaybeyoğlu — İsmet Alpaslan — Sırrı Unus : «AĞRI YUKARI TAŞLIÇAY FOLKLOR DERLEMESİ». Önsöz, Âdetler, İnanışlar, Seyirlik oyunlar, Yallılar (Halk oyunları), Halk edebiyatı, El sanatları. Teksir makinesiyle çoğaltılmış, 30 X 21 cm. boyunda, 30 yaprak. Edinme adresi : Haşim Karpuz, Arkeoloğ, Erzurum Müzesi Asistanı, Erzurum.

● Nesin Vakfı : «EDEBİYAT YILLIĞI, 1976». Sunu, 1975 Edebiyat Takvimi, 1975 te Şiir, Hikâye ve roman, Eleştiri, deneme, inceleme, Halk edebiyatı, Çocuk edebiyatı, Radyoda ve Televizyonda edebiyat, Çeviri yayınları ve sorunları, Armağanlar, ödülleri, yarışmalar, Edebiyat tartışmaları, Edebiyatçı konuklarımız, 1975 te neler yaptılar, 1976 da neler hazırlıyorlar, 1975 de edebiyat olayları, İnceleme - Araştırma, Türk Edebiyatı yurt dışında, 1975 te yitirdiklerimiz, Yıldönümlerinde edebiyatçılarımız, Edebiyatçılarımızı anma, 1975 te yapıtlar. Tekin Yayınevi, Ankara Cad. 51, İstanbul. 20 X 13,5 cm. boyunda, 910 sayfa.

MARDİN'DE ACI KAHVE (MİRRA)

Yazan : Abdülkadir GÜLER

artık kıvamını bulmuş demektir...

ARAŞTIRMALARI

MİRRA (ACI KAHVE) NASIL İÇİLİR?

Mirranın içilmesi şekerli kahvelere hiç benzememektedir. Yapılışı gibi apayrı bir içme özelliği vardır... Kahve gibi yavaş yavaş içilirse çabucak soğur, tadı kaçar. Birden içilirse damağı yakar. İkrâm eden ise, bunu bir tabak içinde birkaç fincanla birden getirip dağıtmaz. İkrâm eden şahıs ejinde hem kahve fincanı ve hem de kahve ibriğini bulundurur. Sağ elinde ibrik, sol elinde ise öze şekilde yapılmış iki fincan bulunur... Boynunda veya cebinde fincanları silecek mendiller vardır. Mirra orada bulunan mevcut şahıslara büyükten küçüğe doğru ikrâm edilir, adam başına iki kez verilir, böylece biri içtikten sonra, sıra ile tüm odadakilere vermeğe devam edilir...

Mirranın fincanları ters çevrilmiş kesik konilere benzemektedir. Fincanın içine aşağı yukarı bir iki santimetre küplük kahve konulur ve bunu alan bir iki yudumda içer. Kahve fincanı kendi eksenini etrafında 45 derece döndürülerek içilir, arkasından bir sigara yakılır.

Kahveyi içen, fincanı yere bırakamaz. Bıraktığı takdirde yerli halkın geleneklerine göre bir cezaya çarptırılır. Ev sahibine bir koç, bir tay,

bir kaç kilo kahve alır, cezasını ödemiş olur. Aslında acı kahve içilirken fincan yere bırakılmaz, kahveyi dağıtana verilir. Fincanı yere bırakmak çok ayıptır...

MİRRAYI HERKES VEREBİLİR Mİ?

Acı kahveyi, şekerli kahve veya çay gibi herkes veremez... Bunun böyle olmasında önemli âdetler ve bağlılıklar vardır. Her aşiretin, her köyün bir iki ileri geleni «Ağa» veya «Makul»ları olur. İşte acı kahve ancak bunlar tarafından yaz ve kış, geceli ve gündüzlü 12 ay, 52 hafta ve 365 gün içinde devamlı verilir. Köy yerinde bunun için özel olarak yapılmış mangal, maşa, kürek, mutbak, boy boy ibrikler ve çinkodan yapılmış nakışlı güğümler ve cezveler bulunur...

Daha önce kahve vermeyen bir aile çocuğu, hâli vakti yerinde olduktan sonra «Mirra» vermek isterse usulüne uygun olarak komşu yöresinin tüm ileri gelen aşiret reislerini (ağa - makul, v.s.) evine davet eder. Büyük bir yemek şöleni verir ve izin (destur) ister. Şayet gelenler izin verirlerse bundan böyle acı kahveyi verebilir... Ama çevrenin törelerine uymak ve devamlı olmak koşulu ile...

doğum, tebrik ve yas günlerinde ikrâm edilir. Genel olarak bu gibi günlerde verilen «mirra» daha fazla makbule geçer. Şekerli veya az şekerli kahveden daha çok tercih edilir...

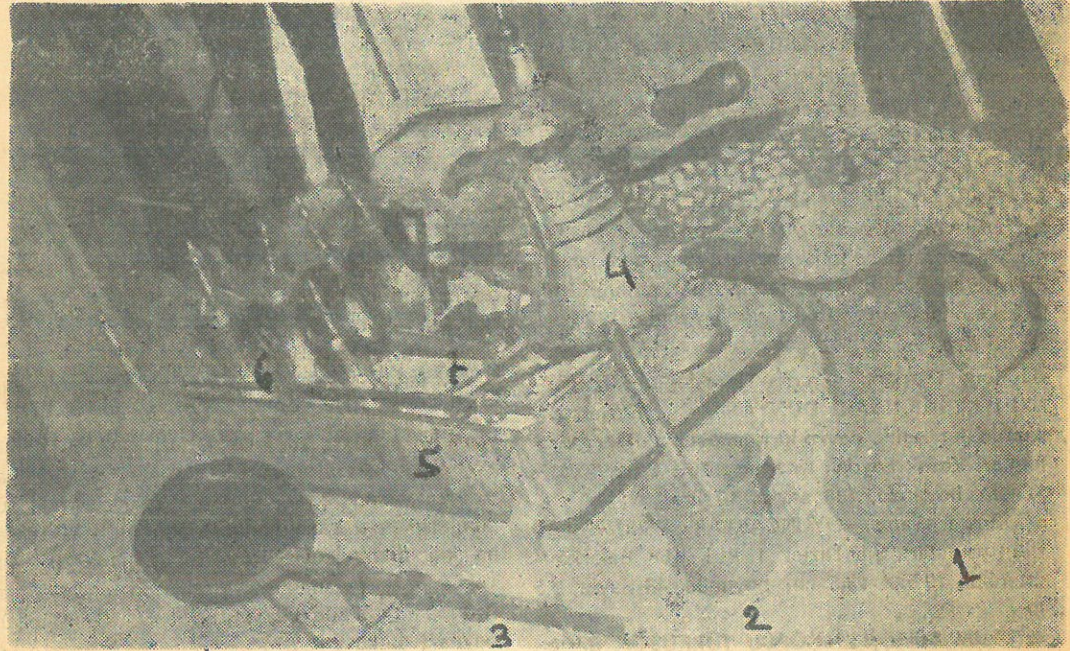
Acı kahve köylerde, köy odalarında verildiği gibi, çarşılarda, şehir kahvehanelerinde, mağazalarda ve sair yerlerde de tiryakilere para ile de satılmaktadır... Köylerde mirra tiryakiler tarafından zaman zaman öğülür. Filan ağanın kahvesi şöyledir, böyledir diye övünçle konuşulur.

ACI KAHVE (MİRRA) NASIL YAPILIR?

Mirra şekerli kahvelerden gerek yapılışı ve gerekse araç bakımından ve ikrâm ediliş yönünden çok farklılık arz eder. Mirra hazırlanırken çok büyük işler istenir...

Önce iyice kavranan kahve dibeklerde un tozu haline getirilinceye dek dövülür. Özel olarak hazırlanmış olan bir güğümün yarısına kadar şerbet doldurulur. (Şerbet : Kaynatılıp tamamen kahve tortusu telve haline gelmiş kahvenin bir kerre daha arı su ile kaynatılmasından husule gelen kahve rengi suya denir). Güğüme doldurulan şerbetin içine iki üç kilo kadar kahve konur ve kaynatılır. Taşmaması için ateşe yaklaştırılıp uzaklaştırmak lâzımdır. Bir müddet böylece kaynatılmasına devam edilir... Kahve soğuduktan sonra dibine çöken çökekle karışmasına meydan vermeden kahve, mutbak dediğimiz ikinci bir küçük güğüme aktarılır, yarı kaynatılmış olan kahvenin üzerine yeniden şerbet katılır. Bu şerbet tekrar iyice kaynatıldıktan sonra tortusu ile karıştırılmamaya çalışılır. Kaynatılan şerbet tekrar mutbağa aktarılır, şerbetin mutbağa aktarılmasından sonra güğümde geri kalan tortuya tenva (telve) denir.

Mutbak içine katılmış bulunan kaynamış kahvenin bundan da taşmamasına dikkat edilerek bir müddet daha kaynatılır, kenara çekilir, iyice soğuduktan sonra boy boy özel şekilde hazırlanmış olan kapalı ve sarı kulplu renkteki güğümlerin en büyük olanına doldurulur, biraz daha soğuduktan sonra ikinci bir güğüme aktarılır. Tekrar aynı muameleden geçtikten sonra tekrar üçüncü bir güğüme boşaltılır... En sonra büyük boydaki çinko cezveye aktarılır. Bu, cezveye boşaltılan kahve pekmez katılığında, ekşimsi olur. Bu tat ve katılıktaki mirra, içine döküldüğü fincanın kenarını boyayacak hale gelir. Acı kahve



Mardin ile Kızıltepe ilçesine bağlı Telkare (Şehy Şerif Kahraman'ın köyü) de görülen bu Mirra Acı kahve) takımında şunlar vardır : 1 — Büyük güğüm, 2 — Havan, 3 — Kürek (içinde kahve kavrulur), 4 — Orta güğüm, 5 — Mangal, 6 — Cezveler, 7 — Küçük cezve (Demlik).

60 (1976 yılı sonundan itibaren 80) lira.

● M. Ali Taşçı : «SEBİlhANE BARDAKLARI». Hikâyeler, Yayınevi'nin «Takdim» inden sonra yazarın 9 hikâyesi. Otağ Yayınları, Edebi Eserler Serisi : 12. Hilâlahmer Cad. 4, Cağaloğlu - İstanbul, 19 X 12 cm. boyunda, 192 sayfa, 15 lira.

● Grigoriy Petrov - Türker Acaroğlu : «AK ZAMBAKLAR ÜLKESİNDE - FİNLANDIYA». Üçüncü basım. Bir ülkenin yükselişinin hikâyesi. Yazarın, çevirenin sunuş yazıları, yazar ve eseri üzerine tanıtıcı bilgiler. İsteme adresi : P.K. 18, Şirkeci - İstanbul, 19 X 13 cm. boyunda, 192 sayfa, 15 lira.

● René Dumont - Samih Tiryakioğlu : UÇURUMUN KENARINDAKİ DÜNYAMIZ». Dünyamızın karşılaştığı açlık, çevre kirlenmesi ve diğer problemler. Varlık Faydalı Kitaplar : 169. Eser, 16,5 X 12 cm. boyunda, 136 sayfa, 10 lira.

● Turgut Tan : «OYUNCAKLAR». Şiirler. Eğilim yayınları, Şiir Dizisi : 1. P. K. 168, Bakırköy - İstanbul. 19,5 X 13,5 cm. boyunda, 48 sayfa, 7,5 lira.

● Fethi Savaşçı : «ÇÖPÇÜ TÜRKÜSÜ». Şiirler. Şairin sekizinci eseri. Yeditepe Yayınları : 221. P.K. 77, İstanbul. 19 X 13,5 cm. boyunda, 94 sayfa, 10 lira.

140

GIYİM, KUŞAM SÖZLÜĞÜ

— I —

Yazan : Wolfgang İbrahim CREMERS

— A —

ABA :

Dervişler, v.b. kimseler tarafından sırta giyen kaba ve kalın kumaşlardan yapılmış kışlık ise.

ABANIYE KEMER :

Beyaz ve safran sarısı bez üzerine ipek ile parlak dallar işlenerek yapılan süs olarak kullanılan elbiseyi belden sıkmaya yarayan şey.

AKARSU :

Altın ve platin üzerine yalnız bir sıra pirnâ ile yapılan modası geçmez bir nevi sâde rühdanlığın ismidir.

ALACA :

Kırmızı zemin üzerine sarı çubuklu bir pamuklu kumaştır. İpeklisi de dokunmuş olduğundan pamuklu alaca, ipekli alaca diye ayrılır.

ALIN ALTINI :

İki parmak enliliginde dikilmiş bir bez üzerine beşlik ve onluk altınlar bir sıra dizilerek

fesin alın üstüne gelen kısmı üzerine dikilir. Bunun üstüne düz kıvrak çeki çekilerek bu çeki üstüne de altın, elmas, inciden yapılmış top iğneler sokulur.

ALİÇ ALTINI :

Alın altını gibi bir bez üzerine dikilerek kopçalı uçları alın altına takılarak sağ ve sol memeler üstünden göbeğe aşağı sarkıtıp her iki tarafın uçları göbek üstünde birleşir.

ALIN ÇATKISI :

Kadınlar baş tuvaletlerinde kullandıkları bir saç bağının adı. İki parmak kadar kalınlıkta bürüncükten veya canfesten, kadifeden bir kordelâ şerit olup üzeri renkli ipekli veya sırma ile işlenir, süslenir.

ARAKÇİN :

Kenarlarının ve içinin ter ile yağlanıp kirlenmemesi için külâh veya kavuğun altına giyilen takke.

ATLAS :

İpekten dokunmuş esvablık bir kumaş olup al, mavi, yeşil, sarı ve daima düz renklidir. Üzerinde hiç bir tezyini motif bulunmaz.

AYNALI

Aynası olan.

— B —

BADEM KÜPE :

Çağla biçiminde küpe.

BAKLAVA DİLİMİ :

Eşkenar şeklinde olan baklava biçimli motif.

BALIK SIRTİ :

Enine düz olmayıp iki tarafa doğru yuvarlakça olan balık sırtı yol, yol çapraz çizgilerle meydana gelen balık kılıcı şeklindeki kumaş deseni.

BAŞLIK :

Gelin başı süslemede kullanılan tacın adı. Başa geçirilen giysi.

BASMA :

Düz beyaz dokumanın çeşitli basma süs motifleri ile süslenmesi.

BEZ :

Pamuktan veya ketenden dokunmuş kumaş. Rengi daima beyaz olur. İpliğin cinsine, dokunuş

ARAŞTIRMALARI

7653

tarzına, kalınlığına, inceliğine, yumuşaklığına, sertliğine, kabalığına göre muhtelif cinsleri vardır.

BİLEZİK :

Kadın kolunun bilek ile dirsek arası süsü. Altın telkâri, gümüş savatlı, paftalı diye çeşitleri vardır.

BİNDALLI :

İpekli kumaş ve kadifelerin üzerleri kılâbden ile iri yapraklar ve dallarla işlenmiş bir kumaş. Bindallılardan entari dikilir, bazan da mintan yapılırdı. Hem erkek hem kadınlar tarafından kullanılmıştır.

BONCUK :

Eşya ve elbise süslemede kullanılır, en küçükleri toplu iğne başı kadar, ceviz büyüklüğünde olanları da vardır. Ortaları iğne geçecek büyüklükte deliklidir. Küçük boncuklar çeşitli renklerde olup bilhassa oyalılıkta kullanılır.

BÖRK — BÜRK :

Külâh.

BÜRGÜ :

Yatak çarşafı gibi düz ve peştamal gibi geniş bir örtü olup, başa enlemesine atılır. Baş ile beraber gövdeyi tamamen içine alır, el ile iç tarafından tutularak bir ucu ile de yüz örtülür.

BÜRÜNCÜK :

Ham ipekten az miktarda keten ipliği katılarak dokunan yazlık güzel bir kumaştır. Tül gibi incesi ve az kalıncası olur. Ten üstüne giyilen iç gömleği ve iç donu yapılır. Gayet hafif, tüy gibi olmakla beraber tül gibi şeffaf değildir.

— C, Ç —

CAMADAN :

Kısa ve kolsuz, ön tarafı çapraz kavuşur bir yelek. Çuhadan veya kadifeden dikilir. Göğüs kenarları, yaka etrafı şeritlerle, ince kordonlarla süslenir. Çuha olsun, kadife olsun sâde veya sırma işlemeli al ve mor gibi parlak göze çarpan renkler tercih edilir.

CANFES :

Gayet ince, mat ve daima düz renklerde olan bir kumaştır. Sarı, mor, yeşil gibi renklerde olmakla beraber en makbulü al canfestir. Zengin ve fakirin kullandığı bir kumaştır. Şalvar ve mintan yapılır, mat olan sathı hârelî, dalgalı görünür.

CEPKEN :

Yakası düz kesim, önü düz veya çapraz, eteği kısadır, ancak bele kadar iner, kolları uzundur, gömlek üstüne giyilir. Giyenin yaşına, içti-

mai durumuna, mesleğine göre işlemesi ve biçimi değişik olur. Daha çok sırma ile işlenir.

CİVAN KAŞI :

Tülbent üzerine gayet ince altın tel ile yapılan bir nakışın, işlemenin adıdır. Daha çok genç civanlar tarafından sarıkları için kullanılır.

CÜBBE :

En üste giyilen geniş ve bol elbise. Mintan yakası gibi iki santim kadar yumuşak yakası vardır. Her türlü ve her renk kumaşdan yapılır. Kolları bol, el üstüne düşer uzunlukta olur. Etekleri diz kapağı altına kadar iner.

ÇAĞSIR :

Bağlama şalvar altına giyilen bir nevi dondur. uBna mandık, paça ve tuman da denir.

ÇAPRAZ :

Göğsü çapraz kavuşan kısa bir yeleğin adıdır.

ÇAPULA :

Karadeniz ve Kuzey Doğu Anadolu halkının giydiği erkekler mahsus bir çeşit ayakkabı. Çizmenin yanında yaz ve kış giyilen tek tip ayakkabıdır. Burnu kalkıktır.

ÇARIK :

Manda gönünün sırt kısmından yapılan bir çeşit yün çorapla giyilen ayakkabıdır. Tek parça gönden yapılır, ayak tabanını, etrafı ile topuğu kapatır. Sırım ile bağlanarak ayağa geçirilir. Yalın ayak giyilmez.

ÇEDİK :

Kadın ve erkeklerin giydikleri sarı sahtiyan dan yapılır, kısa ve bol konçlu ayakkabı. Aynı zamanda yarım konçlu lâpçin.

ÇEMBER :

Baş örtülen, pamuklu, kenarları oyali, sırmalı yazma. İpekli, ipek başlı, çatal ipekli denilen çeşitleri vardır.

ÇEVRE :

Kenarları kıvrılmış, oya veya işleme nakışlarla süslenmiş büyük mendil. Başa örtülen yazma çevre ve sırmalı çevre denilen çeşitleri vardır.

ÇENTİYAN :

Bezden kesilmiş, parçası büzgülü geniş kadın şalvarı.

ÇİNTAMANI :

XVI yüzyıldan başlayarak Türk kumaşları ve dolayısıyla giyim eşyası üzerinde kullanılmış bir işleme motifinin adı.

ÇİTARİ — ŞİTARİ :

İpekle karışık, pamuk ipliği ile dokunmuş sarı ve kırmızı çubuklu bir kumaş.



rahim Cremers'in geçen yıl Almanya'da açtığı Türk Sanatı Sergisi'nden bir köşe..

ÇİZME :

Ayağı bacak ile beraber örten, koncu balıra hatta diz kapağına kadar çıkan uzun konçlu bir ayakkabıdır.

ÇORAP :

Yünden, filikten, iplikten, sade siyah, beyaz, endinden nakışlı ve türlü renklerde boyanmış ellerle karışık, nakışlı örülür. Giyim kuşamı taneler. İplikten örülene tire çorap, yünden örülene yün çorap denir. Nakışlarına, uzunluklarına göre isimlendirilir.

ÇUBUKLU :

Kumaşta düz çizgi.

ÇUHA :

Çuha erkek esvabı için kullanılan, tüysüz, ümdüz ince ve sık dokunmuş kumaş. Bu kumaştan cepken, camadan, fermene, yelek, çakır, potur gibi giyecekler yapılmıştır.

— D —

DALLISERPME :

Üzerine dal serpmeye işlenmiş.

DAMALI :

Üstüne kareler işlenmiş kumaş.

DELME YELEK :

İşliğin üstüne giyilir. Kapaklı, kapaksız diye çeşidi vardır.

DİVAL :

Altı mukavva ile besli, sırma işleme.

DİZLİK :

Dize kadar olan kısa don. Dizkapaklarını örten, diz kapağından aşağı ancak üç dört parmak kadar iner. Baldırlar tamamen açıkta çıplak kalır.

DON :

Vücudu belden aşağıya topluklara kadar örten

ve bacaklar için iki paçası bulunan, ten üstüne giyilen bir iç çamaşırı «iç donu». Ayrıca «tuman» da denir. Erkek ve kadın donlarının kesimi ayrı ayrı olur.

DÖRT PEŞLİ :

Basit bir entarinin gözde kısmı, ön ve arka iki parça olarak kesilir. Yanlardan birer dikişle eklenir. Entarinin belden aşağı kısmını bolca yapmak için iki yan dikişi arasına kendi kumaşından üçgen şeklinde birer parça eklenir. «Peş» denilen üçgen şeklindeki bu parçalar da kaidesi entari eteği hizasını tutmak ve üçgenin başı yukarı gelmek üzere eklenir. Entarinin belden aşağı kısmına daha zengin bir genişlikle dökülüş sağlamak için de biri öne biri arkaya, aynı şekilde iki peş daha ilâve edilir.

DUVAK :

Gelinin başına takılıp yüzünü örten tül den ve telli süslü örtü. Bazı bölgelerde hâlâ kırmızı tül den duvaklar tercih edilir.

DÜLBENT — TÜLBENT :

Çok ince beyaz bezdir. Sık ve seyrek dokunuşuna, keten ve pamuk ipliğinden oluşuna göre çeşitleri vardır.

— E —

EDİK :

Her tarafı yumuşak ve renkli sahtiyandan yapılmış yarım konuçlu lâpçin.

ELİFİ ŞALVAR :

Üst kısmı pantaldan genişçe, asıl şalvardan dar olup, ağı kısmı da tamamen derlenmiş toplanmıştır.

(Devamı var)

Halk Şairleri :**ÂŞIK HASTA HASAN VE ŞİİRLERİ****Derleyen : Haydar ÇETİNKAYA**

Âşık Hasta Hasan'ın hayatı ve kimliği hakkında elimizde her ne kadar kesin belge ve bilgi mevcut değilse de 18. yüzyılda yaşayan Ardahanlı Âşık Kârani ve 18-19. yüzyıllarda yaşayan Posoflu Âşık Üzeyir (Fakiri) ile olan karşılaşmalarını ve gırağı Nuri'nin de Çıldır'lı Âşık Şenlik'in saz ustası olduğunu dikkate alırsak, kendisinin büyük bir ihtimalle 1750 - 1760 yılları arasında doğduğunu ve 1820 - 1830 yılları arasında 65/70 yaşında iken öldüğünü söylersek fazla hata etmemiş oluruz. Doğduğu yerin bu günkü milli hudutlarımızın hemen yanındaki KHAVET köyü olduğunu ve yine bu köyde öldüğünü eski âşıklar söylenmektedir.

Zamanının çok kuvvetli bir âşığı olduğu anlaşılan Hasta Hasan'a ait şiirler, milli hudutlarımız dışında kalan Ahıska ve çevresinde olduğu kadar, milli hudutlarımız içinde Kars, Erzurum, Artvin, Karaköse, Sivas, Muş ve Malatya'da da yayılmıştır.

Yirmi yılı aşkın süreden beri toplayabildiğim şiirlerini, Âşık Karani ve Âşık Üzeyir (Fakiri) ile olan karşılaşmaları hariç, sazşairleri ile ilgili olanlara duyurmak gayesiyle ve sıra gözetmeden aşağıya almayı uygun buldum.

So! atamız Adem'e bak Havva'ya baş indirir
Hazreti Yusuf'a bir bak Zelha'ya baş indirir
Zaloğlu Rüstem'in cengi, Ali'nin Zülfikârı
Böyle âdil pehlivanlar Hamza'ya baş indirir

Fitne felden hâris olmuş devlerin perileri
Bari Tâla akı vermiş söylemez arıları
Asumanın melekleri, cennetin hurileri
Cennet bağının gülleri, Tuba'ya baş indirir.

Hasta Hasan gefinin, hem biçenler dar bilir
Afati fani dünyayı öz başına dar bilir
Yetmiş iki buçuk millet tanrısını bir bilir
Ehli sünni vel cemaat kıblaya baş indirir.

★

Aradım buldum gönül şehrinin
Benim bu günlümde yine çar kaldı
O çardan kaldırdım birisin attım
Baktım bâkisinde yine çar kaldı.

Okudum dersimi derslere kattım
Bir bezirgân buldum yarısın sattım

O çardan kaldırdım ikisin attım
Baktım bâkisinde yine çar kaldı.

Hasta diyor bu sözleri alana
Üçün koydum birin aldım kaleme
Usta derim sözlerimi bulana
Çardan çar kaldırdım yine çar kaldı.

★

Bu gün bir nazenin davet eyledi
Dedi oğlan al badeyi bir bir çek
Men ezzenem bir bir çek
Bir bir doldur, bir bir çek
Tak zülfün kemendini
At boynuma bir bir çek
Dedi dişleyipsen yüzüm acıyıp
Dedim, acıyırsa getir bir bür çek

Sin seherde okum attım bir yere
Kalktı göğe geldi indi bir yere
Men ezzenem bir yere
Tara zülfün bir yere
Soyunak soğan gibi
İkimiz de bir yere
İkimiz de derdi koyak bir yere
İnanmazsan sinci getir bir bir çek

Güzel seni görmüyle yay indi
Ya bu gündü ya sabahtı ya indi
Men ezzenem ya indi
Ya birazdan ya indi
Hilâl kaşın kahrından
Kurulufu yay indi
Bu Hasta'nın istediği ya indi
Al yanağı, gül buğacağı bir bir çek.

★

Bizden selâm olsun ustada olana
Hakkın divanında ne demek gerek
Orucun tutmuya, namaz kılmıya
Yarın mahşer günü ne demek gerek

Muharrem ayı da denmez her aya
Cebre düşer imdat gelir araya
Sahrada bir meyyit düşse araya
Molla bulunmasa ne demek gerek

Hasta Hasan deryalara dalanda
Tabib sensin yaralarım saranda
Ezrail göz önen mihman olanda
Dilim bende düşer ne demek gerek.

★

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Basılmayan yazılar
istenince geri gönderilir

Dizgi ve baskı :
YÖRÜK MATBAASI
İstanbul

Yıllık abonesi : 36
altı aylık abonesi : 18
liradır.
Yurt dışı senelik abone :
5, £ 2, DM 12

TÜRK HALK BİLGİSİ (FOLKLOR) DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR.

Sahibi ve Genel Yayın Müdürü : İHSAN HİNÇER

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Sorumlu Yönetmen :

BORA HİNÇER

Mektup ve havale için adres : Posta Kutusu : 46, Akraşy — İstanbul, Tel. : 22 49 74

145

izi yoktan var eyliyen gâni sultan birdir bir
bu-ateş hakî-batdan yarattı insan birdir bir
ir tütünden hâlk eylemiş on sekiz bin âlemi
anlı, cinli vel ecinni küllü cihan birdir bir.

ir ağaçta beş elma var birisi şikâstadır
ekiz hacı, dokuz derviş birisi gül destedir
ç yüz altmış altı yoldur, on iki burç üstedir
iece gündüz gerdiş eder mah-ı tâban birdir bir

Hasta Hasan der ki herkes aldığı verecek
lağrib'inen Maaşık'ta bir araya gelecek
lâk Tâalam gazi olup kılı kıldan yaracak
adişahlar padişahı hükmü sultan birdir bir.

★
allanıp bağından gelen hey maralım bir su ver
malı mülküm sana kurban küllü varım bir su ver
anıma bir ateş düştü tütünüm arşa çıkar
urudu dilim damağım dilfikârim bir su ver.

şıkların ezberinde güzeldir hikâyeti
üzellerin gerdanında bukağdır zekâ'tı
b-u kevserde görmedim ben bu tadı lezzeti
ğzi şeker dili kaymak lebi ballım bir su ver

üzeller hatırı aziz, birbirinden seçemem
erseler dünya malını sevdiğimden geçemem
ad elinden abu hayat sunsalar da içemem
zün doldur öz elinle ey maralım bir su ver.

Hasta Hasan geldi diye çağırırsalar adımlı
anar demir kömür olur dadımı feryadımı
ahpe felek aman vermez alayım muradımı
u hastaya verme cefa ince bellim bir su ver.

★
a ilâhi sen beni nâra muhtaç eyleme
ülbülü gülden ayırıp hâra muhtaç eyleme
üz yirmi dört bin nebi yüz suyu hürmetine
en beni hasta düşürüp tere muhtaç eyleme

ir gün olur bu fenadan sürerler göçüm benim
enk olur turab içine dökülür saçım benim
en bir âdil padişahsın affeyle suçum benim
ldürürsen özün öldür dara muhtaç eyleme

Hasta diyor divanında yüzüm daim karadır
yüp gibi var endamım baştan başa yaradır
ula gizli sırlarım var, sana hep aşkâradır
ldürürsen özün öldür dâra muhtaç eyleme

★
ardım gittim dost cemalin görmeğe
ediler ki yar yanağı yüz kandı

Dedim ay kız senin şirin leblerin
Yüz şekerdi, yüz şerbetti yüz kandı

Yazık canım cenabından yüzdüler
Yeşil baş sonalar gölden yüzdüler
Çektiler şanadan bir tel yüzdüler
Dediler ki her bir teli yüz kandı

Hasta Hasan dost bağından derdi ml
Ak sinem üstünden akan ter(d)imi
Bir dert bilen gelsin diyem derdimi
Dert bilene yüz bin söyle yüz kandı.

★
Leyli pünhan gezer âlem aşkâre
Kara bulut gibi bu sarayları
O şahın şahmarın elinden.....
Acep kim becerip bu sarayları

Aşkın rüzigârı bu canda eser
Alim yok ki şeriatı kim keser
Ne usta var ne balta var ne keser
Acep kim becerip bu sarayları

Hasta Hasan dersin alır günde beş
Dost bağını dolanırım günde beş
Yıldı iki, ayda dörttür günde beş
Acep kimler bilir bu sarayları

★
Güzeller bezenip toya gidende
Amanat amanat kız oynamasın
Men bilirem rica minnet eylerler
Yüngüllük edip te tez oynamasın

Dost ve düşman daldalardan bakarlar
Al yanağa kızıl güller takarlar
Sonra töhmet edip başa kalkarlar
Kelağey altından göz oynamasın

Hasta Hasan diyer sevgili yarım
Sana kurban olsun devleti varım
Demem oynamasın, oynasın yarım
Dirsekten aşağı diz oynamasın

★
Fiskeyinen yara men bir taş attım
Geri döndü oğlan delisin dedi
Dedim dilber bir buse ver lebinden
Dönderdi dirseğin alisan dedi

Bu ne sevda idi salıfsan meni
El ulus içinde dindirmem seni
Düşüne döğdü de yanadı meni
Helbet mehlemize gelisen dedi

Bir canım var sana verim sadağa
Aşk ehline olmaz goruh - gadağa
Dedim ki gel gidek bizim otağa
Çıkarttı dilini alisan dedi

Ayın Olayları :

KARAGÖZ YARIŞMASI VE METİN ÖZLEN'LE BİR KONUŞMA

Yazan : Mustafa MUTLU

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Ankara'da, geleneksel tiyatromuzun temeli olan Karagöz'ü yeniden aytmak, yaşatmak amacını güden bir yarışma açtı cevaplar geldi. Bunun üzerine yarışma, 25 - 26 Mart 1976 tarihlerinde yapıldı. Ön jüri üyelerinin aldıkları karar ile, sanatçıların tercih edecekleri üç oyun içinden birer tanesi seçildi. Sanatçılara oynayacakları oyunlar duyuruldu.

Meftin And, Selçuk Milar, Ahmet Derin, Nail Tan, Sedat Veyis Örnek, Asuman Korad ve Mustafa Mutlu'dan oluşan jüri oynatış, tasvir, müzik efekt gibi özellikleri dikkate aldı.

Yarışmacılar birbirinden güzel oyunlar sundular.

25 Mart Perşembe :

- 1) Erhan Ergüler — «Karagöz'ün Yalancılığı».
- 2) Tuncay Tanboğa — «Mandira Sefası».
- 3) Talat Dumanlı — «Mağçup».
- 4) Reşit Saygın — «Anadolu Köy Düğünü».
- 5) Mustafa Hürcan — «Senede Bir Yalan».

26 Mart Cuma :

- 1) Mehmet Tek — «Karagöz'ün Makariosla Kavgası».
- 2) İbrahim Piriç — «Talihsiz Baba».
- 3) Nevzat Açıkgöz — «Gülme komşuna gelir başına».

Hasta diyer budak düştü dalından
Gözüm açtım kurtulmadım zulumdan
Öleneden alan olmaz elimden
Kapımda babamın kulusan dedi.

★
Hey ağalar yar yanından
Geldim yalvara yalvara
Ta bir gece süpha kadar
Öldüm yalvara yalvara
Dervişlerde olur asa
Ben çekerim gamlı gussa
Al yanaktan bir çif buse
Aldım yalvara yalvara

Hasta Hasan bu çağında
Sinesi verem dağında
Bir gece yar otağında
Öldüm yalvara yalvara

★
Yar yar diyip eşerlenip duranda
Diksinip uykudan ayılan canım
Bir hendemim yoktu duram danışam
Kalaydım yanında ay ilen canım
Yatarken düşüme sede gelende

4) Aram Çerçi — Ters Evlenme».
5) Tacettin Diker — «Salıncak».
6) Orhan Kurt — «Kayık».
7) Metin Özden — «Balıkçılar».
Daha sonra jüri, yarışmacılardan I., II., III. olan sanatçıları ilân etti :
Birinciliği, Metin Özlen — «Balıkçılar» oyunu ile (İstanbul),

İkinciliği, Tuncay Tanboğa — «Mandira Sefası» oyunu ile (Ankara),
Üçüncülüğü, Nevzat Açıkgöz — «Gülme komşuna, gelir başına» oyunu ile (İstanbul) aldı.

Ayrıca Gaziantep'ten «Anadolu Köy Düğünü» oyunu ile yarışmaya katılan sanatçı Reşit Saygın da Jüri Özel Ödülü'nü almaya layık görüldü.

29 Mart Pazartesi günü yapılan bir törenle, Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu, yarışmada derece alan sanatçıları tebrik ederek ödülleri verdiler.

★
Bunun üzerine, «Balıkçılar» oyunuyla birinciliği alan Karagöz sanatçısı Metin Özlen ile kısa bir sohbet yaptık. Bu konuşmayı aşağıya alıyoruz.

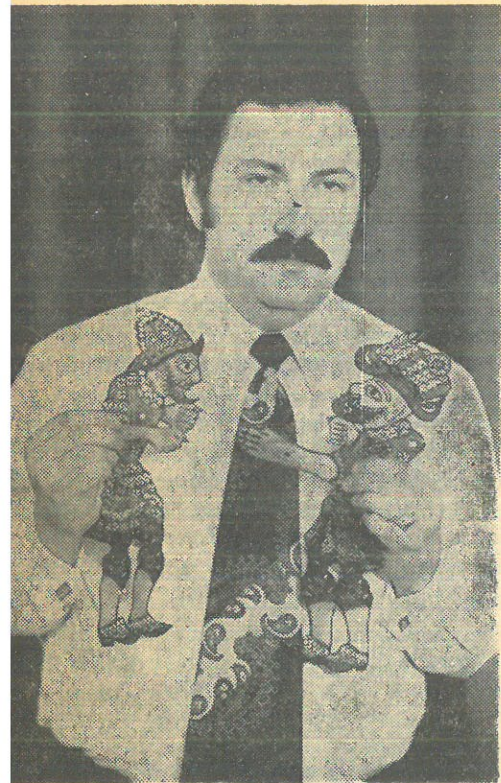
— Bize kendinizi tanıtır mısınız?
1940 senesinde, İstanbul'da Kanlıca'da doğ-

Dolanıp elinde bade gelende
Sevdiğim cananım yada gelende
Akil baştan gider bayılan canım.

Hasta bu dünyada çekmedi minnet
Hâk farzı emretti, Peygamber sünnet
Çok aziz sakladım vermedim zahmet
Akıbet akrep yer ya yılan canım.

Hasta Hasan Terekeme uruğu ağız ile konuşur. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi bu derlemeler Türkiye'nin muhtelif yerlerinde ve muhtelif ağızlardan derlendiği için, olduğu gibi yazıya geçirmekle yetindik. Notlarımız arasında daha bir kaç şiir var. Bunları da sırası geldiğinde isteyenlerin hizmetlerine arz edeceğim.

Bür : Melhem.
Sincl : Hassas terazi.
Yüngül : Hafif (Yüngüllük = Hafiflik).
Kelağey : Bir nev'i baş örtüsü.
Goruh : Yasaklanmış, Gadağ : Sabah yemeği, Goruh - Gadağa : Yasaklanmış sabah yemeği.
Amanat : İğreti, yapmacık.
Yanımak : Tehdit etmek.



Karagöz sanatçısı Metin Özlen

im. Evli ve iki çocuk babasıyım. Serbest olan ressamlığın yanısıra tasvir yapımı ile uğraşırım.

— Bu sanata karşı ilginiz ne zaman başladı?

— Karagöze ilgim daha 3-4 yaşlarında dedem kucağında dinlediğim bu oyunların muhaveleri ile başladı. Bu sevgi ve alâka bütün tahhayatım boyunca devam etmiştir. Henüz 12 yaşında iken, yağa batırılmış kartonlar üzerine tasvir yapmaya başladım. Bu merak beni 16 yaşında deve derisinden tasvirler yapmaya zorlaştırdı. O yaştan bu zamana kadar gittikçe geçen bir hızla, tasvir yapma ve Karagöz oynatma ne devam etmekteyim.

— KARAGÖZ Tasvirini yapma ve oynatmada nelerden etkilendiniz?

— Karagöz oynatma hususunda daima merhum Hayâlî Küçük Ali'yi örnek aldım. Tasvir yapma hususunda ise, zamanın en iyi ustatlarından merhum Binbaşı Nazif Bey ile akrabam olan merhum Memduh Bey'in tiplerini benimsedim.

— Karagöz tasvirleri yapımında kendinize ait özellikleriniz var mı?

— Bugün orijinal ifadeleri bozmamağa gayret ederek, kendime ait oyma ve kök boyalarla Türk motifleri işlemekteyim. Eski tip tasvirlerde ise asıllarına uygun tipleri deve derisinden Nevregan ile keserek kök boya ile boyuyorum. Ayrıca, dekoratif süs olarak, turistler tarafından en çok aranan 18 - 29 cm. boyunda ince işçilikli, minyatür tasvirler de yapıyorum.

— Oyun dağıtıcımız ne kadardır?

— Rahatlıkla 20 - 25 oyunu cınatabildiğimi söyleyebilirim.

Metin Özlen'e son olarak bir soru yönelttik:

— Karagöz konusunda neler düşünüyorsunuz?

— Turizm ve Tanıtma Bakanlığının yaptığı bu yarışma bizleri gerçekten alevlendirdi. Unutmamaya doğru giden bu sanatın yeniden dirilmesine sebep olacak yarışma ve ilgi, biz sanatçılara büyük bir hız ve sevinç verdi. Bu ilgi, bizleri gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında Karagöz'ü en iyi şekilde temsil etme çabası içine sokacaktır.

DERGİMİZİN SATIŞ YERLERİ

İSTANBUL'DA :

- 1 — Elif Kitabevi, Sahafklar, No. 4, Beyazıt - İst.
- 2 — Çantay Kitap ve Kırtasiyeevi, Koska, Belediye dükkânları, Beyazıt - İst.
- 3 — Enderun Kitabevi, Beyazsaray, Zemin Kat, No. 46, Beyazıt - İst.

ANKARA'DA :

- 1 — Turhan Kitabevi, Kocabeyoğlu Pasajı, No. 64 - 68, Yenışehir - Ankara.
- 2 — Bilgi Kitabevi, Sakarya Caddesi No. 8, Yenışehir - Ankara.
- 3 — Hat Kitabevi, Soysal Pasajı, II. Çarşı katı, No. 6, Yenışehir - Ankara.
- 4 — Dergâh Kitabevi, Zafer Çarşısı, No. 30, Yenışehir - Ankara.

KONYA'DA :

- 1 — Yeni Kitabevi, Hükümet Alanı, Konya.

TRABZON'DA :

- 1 — Dost Kitabevi, Uzun Sok. No. 133/A Trabzon.

ERZURUM'DA :

- 1 — Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Olaylar Arasında :

HALK OYUNLARI YARIŞMALARI

Yazan : İhsan HİNÇER



Halk Oyunları yarışmalarında büyük başarı kazanan Kadıköy Kız Lisesi Diyarbakır Oyunları Ekibi

1976 yılı da Halk Dansları Yarışmaları bakımından çok hareketli bir yıl olarak Oyun Tarihimizde yerini alacaktır. Ayrıca yurt içinde ve dışında yapılan halk dansları gösterileri çeşitli bölge halk danslarımızın sergilenmesine, köylerden kentlere, kentlerden büyük şehirlere ve yurt dışına taşınmasına, geniş çapta tanınıp takdir toplanmasına hizmet etmiştir.

Kars'tan Muğla'ya, Van'dan İzmir'e, Trabzon'dan Edirne'ye, Konya'dan Balıkesir'e, Bursa'dan Adana'ya, Gaziantep'ten Kastamonuya, Erzurum'dan İstanbul'a kadar yurdumuzun her ilinden her ilçesine, ilkokuldan yüksek öğretim kuruluşlarına kadar her yerde, her dernek ve yörede halk dansları toplulukları kurulmuş, yarışmalar yapılmış, büyük başarıya ulaşılmıştır. Gerek halk oyunlarımız, gerek halk çalgılarımız, gerekse kıyafetlerimiz ana - baba ocağındaki çehiz sandıklarından, yüklüklerden çıkmış, pırl pırl, renk

renk gözleri kamaştıran güzellikleri ile yaygınlaşmıştır.

Ankara'da Altud ve Hamoy, İzmir'de İzmir Bölgesi Halk Oyunları Dernekleri Federasyonu, Kültür Merkezi ve İl İzci Kurulu, diğer şehirlerdeki kuruluşlar, Halkevleri Genel Merkezi ve Millî Eğitim Müdürlükleri geniş çapta halk kültürümüzün bu müstesna dalına büyük katkıda bulunmuşlardır. Öte yandan Turizm ve Tanıtma Bakanlığının iki yıl önce kurmuş bulunduğu Halk Oyunları Eğitim Merkezi, geçen ay ilk gösterisini seçkin bir topluluk önünde Ankara'da yapmış, büyük takdir toplamıştır.

Artık, Batının, çocuk oyunu sanarak okullarımıza soktuğumuz halk dansları rondolar, kadriyeler, polkalar, bu suretle yerlerini kendi malımız olan oyunlarımıza terketmiştir.

169 Bu yıl İstanbul'da dört büyük Halk Oyunları

Yarışması yapıldı. Bunların biri ilkokullarası, üçü de lise ve dengi okullararası yarışmalardır.

İlk yarışma Bakırköy «Anadolu Turizm ve Folklor Derneği tarafından yapıldı. Yarışmaya 3 ve 4 Mart 1976 da Spor ve Sergi Sarayı'nda yapılan elemelerle başlandı. Finale, Kasımpaşa, Kadıköy Kız Meslek, Davutpaşa, Bakırköy Kız Meslek, Sultanahmet Meslek, Çamlıca Kız, Moda, Bakırköy, Avusturya, Kadıköy Kız, Motor Meslek, Silivri, Vefa Poyraz, Tekstil Meslek liseleri katıldı. Jüri'nin puanlarına göre 11 Martta yapılan finalde Kadıköy Kız Lisesi birinci, Silivri Lisesi ikinci, Kadıköy Kız Meslek Lisesi üçüncü, Motor Meslek Lisesi dördüncü, Sultanahmet Meslek Lisesi de beşinciliği kazandı. Törenle armağanları verildi.

Daha sonra ikinci yarışmayı Kadıköy «İstanbul Turizm Folklor Derneği» düzenledi. Bu yarışmaya da ilk yarışmada olduğu gibi 30 u aşkın lise katıldı. Spor Sergi Sarayı'nda 6 ve 7 Mart günlerinde yapılan elemelerin finali 20 Martta yapıldı. Bu yarışmada ilk yarışmada olmayan liseler de vardı. Motor Meslek, Silivri, Erenköy Kız, Bakırköy Ticaret, Tekstil Meslek, Davutpaşa, Galatasaray, Özel Doğuş, Haydarpaşa Erkek, Çamlıca Kız, Sultanahmet Endüstri Meslek, İlk Öğretmen ve Kalamış Liseleri çeşitli yörelere ait oyunlarımızı oynadı. Neticede yöresel halk danslarıyla Silivri Lisesi birinci, Kars - Kafkas Oyunlarıyla Özel Doğuş Lisesi ikinci, Motor Meslek Erzurum Erkek Oyunları ile üçüncülüğü kazandı. Haydarpaşa Lisesi Bitlis, Erenköy Kız Lisesi de Eğin Kız Oyunları ile Halk Oylaması birinci ve ikincisi oldular.

Milliyet Gazetesi'nin Türkiye çapında düzenlediği Altıncı Halk Oyunları Yarışması'na, Türkiye'nin hemen bütün illerinden yüzlerce lise ve dengi okul katıldı. Önce bölgesel yarışmalarda bölge birinci ve ikincileri seçilerek İstanbul'da yapılacak finale katılma hakkını elde etti.

23 Nisan günü Spor ve Sergi Sarayı'nda yapılan finalde geçen yıl uygulanan yöntemle oyun türlerine göre her oyun dalının birincileri seçildi. Denk puan alan, kıyafet ve oyun üstünlüğü olan lise topluluklarına da mansiyon verildi. Buna göre Halay Dalında Gaziantep Kolej Vakfı Özel Lisesi Gaziantep Barak Oyunları ile birinci oldu. Kadıköy Kız Lisesi Diyarbakır Oyunlarıyla ikinciliği, Sivas İmam Hatip Lisesi de Sivas Oyunlarıyla üçüncülüğü olarak mansiyon kazandı.

Bar - Halay Dalında Kars Ticaret Lisesi, Kaşık Oyunları Dalında Anamur Lisesi, Horon Dalında Akçaabat Lisesi birinciliği kazandılar. Zeybek Dalında ise birinciliği İzmir Cumaovası Lisesi, Necdet Günkut Özel Giysi Ödülünü Kütahya Lisesi, ikinciliği Fethiye Ticaret Lisesi, Karşılama Dalında da birinciliği Silivri Lisesi aldılar.

Final ekipleri Halk Oyunlarımızı en güzel biçimde İstanbul halkına seyrettirmek fırsatını yaratmışlar. Her ekibe seyirciler coşkunu tezahürat yaptı. Oyunların sonunda ekiplere Milliyet Gazetesi Yayın Müdürü Abdi İpekçi tarafından plaketter dağıtıldı.

İstanbul 9. İkokullarası Halk Oyunları Şenliği de bu sene İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yapıldı. Kadıköy Halk Eğitimi Müdürlüğü'nün hazırladığı program çerçevesi içinde 28 Nisanda yapılan seçmeleri takiben 29 Nisan günü Spor ve Sergi Sarayı'nda Milli Eğitim Müdürü Hikmet Demirçelik'in açış konuşmasından sonra saat 19.00 da finale kalan Basınköy İkokulu: Afyon - Dinar yöresi oyunları, Eyüp Merkez İkokulu: Balıkesir oyunları, Şişli Özel Dost İkokulu: Van oyunları, Beşiktaş Behçet Kemal Çağlar İkokulu: Gaziantep oyunları, Levent İkokulu: Üsküp - Türk oyunları, Kuvayı Milliye İkokulu: Silifke oyunları, G. Osmanpaşa Şükrü Yemenci İkokulu: Eğin Oyunları, Bakırköy Şehit Pilot Muzaffer Erdönmez İkokulu: Kars oyunları, Beşiktaş Org. Kâmi Güzey İkokulu: Gaziantep oyunları, Hırkaî Şerif İkokulu: Edirne oyunları, Şemsettin Sami İkokulu; Van oyunları, Fındıkzade İkokulu: Bayburt oyunları, Kemal Kaya İkokulu: Bitlis oyunları, Pendik İkokulu: Karadeniz oyunlarını oynadılar. Büyük ilgi ve alkış topladılar. İlgililer tarafından okullara armağanlar verildi.

Bu arada B. Almanya eski Başbakanı W. Brand Türkiye'yi ziyaret ettiği sırada İstanbul Belediye Başkanı'nın Boğaziçi'nde 15 Nisanda Abdullah Efendi Lokantası'nda verdiği öğle yemeği sonunda Murat Dersanesi Halk Oyunları Topluluğu Van Yöresi Oyunlarımızı oynamış, büyük takdir toplamıştır. Brand, ekip mensuplarının ellerini sıkarak tebrik etmiş, TRT ve Batı Almanya Televizyoncuları da ekibin filmini çekmiştir.

İlk defa, yine Nisan 1976 da Birleşik Amerika'ya İstanbul Fotem (Folklor Eğitim ve Tanıtma Derneği) Türk Halk Dansları Topluluğu 37 kişilik bir grup halinde uçakla giderek, 33 gün süren gezileri boyunca 22 büyük şehirde gösteri yapmış, üstün bir başarı kazanmıştır. 150

HATAY'DAN BİRKAÇ TÜRKÜ

Derleyen : Dr. Edip KIZILDAĞLI

Doksanlık Hacı Zübeyde Yazıcıyı karşıma alıp oturduğum zaman gazeteyi kapatır, radyonun ve televizyonun düğmesini yüz yıl önceye çevirmiş olurum. O vakitler halkımız günlük hadiseleri nasıl değerlendirir ve ibret sahnesine nasıl sürerlermiş, görürüm.

I — Evinde İbrahim Paşanın gömülü hazinesini bulup sonradan zengin olan Kilci ile Hamamcı için bakın nasıl türkü düzölmüş. Yakın zamanlara kadar hamamlarda başa kil sürmek âdeti. Sabundan önce kırmızı kil yuğrulur, kil leğeninde demlenir, sonra başa kına gibi sürülür, beklenirdi. Kilciler eşeklerine kil yükler hamam hamam dolaşır satarlardı.

KILCI TÜRKÜSÜ

Hamamın kapısı keçeli

Hamamcı yüzü peçeli

Kilci oğlan gel geç içeri.

Kişi istiyen hanımlar

Kil alan var mı?

Hamamın kapısı tahta

Yüzüğü mü kaldı tahta

Kilcinin eşiği hasta

Kişi istiyen hanımlar

Kil alan var mı?

Eşiğimin boynu canlı

Dört ayağı gümüş nalı

Hamamcı pek fakir halı

Kişi istiyen hanımlar

Kil alan var mı?

Eşiğimin burnu huzzem

Gel oğlan yanıma uzan

Şimdi gelir aramızı bozan

Kişi istiyen hanımlar

Kil alan var mı?

Onlar ermiş muradına biz geçelim öte geçeye...

HAFIZIN BÜLBÜLÜ VE PİSSİK

Birgün komşunun kedisi hafızın bülbülünü kapmış, O da gidip kediyi vurmuş. Fakat kedi çok kıymetli olduğundan sahibi de hafızı camide aptes alırken öldürmüştü. Al sana bir türkü... Pissiki vurdum mahalle karıştı Bülbülün irisini seçti

Kapıdan kaçtı pınarı geçti.

Ananın babanın çingirletosu...

Pissik değil bu bu da bir mestan

Su içer kalaylı kalaylı tasta

Pissikiğin burnu görünmez pasta

Ananın babanın çingirletosu...



HORUZ TÜRKÜSÜ

Mahalle kabadaylarına misal olarak da Horoz türküsü var Hatay'ın.

Horozumun adı molla

Bıyıkları burma burma.

Mahkemede çalar zurna

Hani benim çil horozum

Ağzı şeker bal horozum

Horozuma kış dediler

Damdan dama uç dediler

Kel tavuğa eş dediler

Hani benim çil horozum

Ağzı şeker bal horozum

Horozumun adı tatar

Sabahleyin erken öter

Bir sürü tavuğa yeter

Hani benim çil horozum

Ağzı şeker bal horozum



SIÇAN TÜRKÜSÜ

Sonradan görme bir aile için de sıçan türküsü söylenir.

Bizim sıçan rafta gezer

Pissikiğin bağırını ezer

Bulgura karanfil dizer

Hatırlı olmuş bizim sıçan

Bizim sıçan takır tukur

Sanarsın bir nalı katır

Fakat bilmez gönül hatır

Hatırlı olmuş bizim sıçan

Bizim sıçan evlenici

Parası çok hak verici

Dükkanlardan un çalıcı

Çalgıcı olmuş bizim sıçan...

Hatay halk şairlerinde bir nezaket bir letafet vardır. Hayvanları dahi dile getirirler, kıssadan hisse kapılırsın, isterler.

Bize gelen KITAPLAR

Umay Günay : «ELÂZİĞ MASALLARI» İnceleme (Doktora tezi). Önsöz, Giriş, Masal tetkiklerinin önemi, Dünyada masal derleme ve incelemeleri, Cumhuriyetten önce ve sonra Türk masal derleme ve tetkikleri, Masal kaynakları, tasnif ve metodlar, Elâzığdaki masal derlemeleri, ropp metoduna göre tahlili, tasnifi, fonksiyon stesi, özetleri, Elâzığ masallarının ortak yapı özellikleri, Sonuç ve özet, Bibliyografya, 70 matalın metni, Sözlük. Ayrıca 2 tablo halinde 37 X 8 cm boyunda Fonksiyon Listesi (52-57 sf. daki zahata göre) verilmiştir. Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Yayınları, Araştırma Serisi: 5. Eser 17 X 24 cm boyunda, 534 sayfa, 40 lira.

Atatürk Üniversitesi : «ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI, 1959 - 1974». Katalogta Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin yayınları tanıtılmakta, nitelikleri belirtilmektedir. 24 X 17 cm. boyunda, 62 sayfa.

Aziz Nesin : «DUYDUK DUYMADIK DEMELERİN (SEYYAHATNÂME)». İstanbul'a gelmiş Amerikalı bir kadının başından geçenlerin, burada İstanbulun bütün renkli yönleriyle hikâyesi. Eser, «Güme de güme, güme de güme...» diyor ve bitiyor. Tekin Yayınevi, Aziz Nesin Hikâye Dizisi : 31. Birinci baskı. 20 X 13,5 cm. boyunda, 144 sayfa, 12,5 lira.

Aziz Nesin : «SURNÂME». Bir idam hükümünün asılincaya dek başından geçenler ve toplumun acımasız davranışının hikâyesi. Tekin Yayınevi, Aziz Nesin Hikâye Kitapları Dizisi: 32. Birinci baskı. 20 X 13,5 cm. boyunda, 174 sayfa, 5 lira.

İsmet Zeki Eyüboğlu : «ANADOLU KUVVET MACUNLARI». Macunlar, Alıştırıcılar, Bitkiler, İçecekler, Tatlılar, Yemekler, Kızlık bozulmasını önleyiciler, Doğurtucular, Gebeliği önleyiciler, Ürünmelikler. Seçme Kitaplar Yayınevi, Sarı Dizi : 3. P.K. 713, İstanbul. 18 X 10 cm. boyunda, 100 sayfa, 30 lira.

Stanley L. Robe : «AMAPA STORYTELLERS - AMAPA HİKÂYECİLERİ». Önsöz, İçindekiler, Bibliyografya, 15 masal, Motifleri, Tipleri, Notları. University of California Publications, Folklore Studies : 24. Kitap, 26 X 17 cm. boyunda, XVI +

108 sayfa, \$ 5.00.

● Reinhard J. Buss : «THE KLABAUTERMANN OF THE NORTHERN SEAS - HALK İNANÇLARI VE HİKRİSTİYAN EFSANELERİ». Hind - Avrupa mitolojisinde gemileri ve gemicileri koruyan ruhun analizi. Önsöz, İçindekiler, 8 bölümlük metin, Bibliyografya, Notlar, İndeks. University of California Publications, Folklore Studies : 25. Kitap, 26 X 17 cm. boyunda, X + 138 sayfa, \$ 5.00.

● Stanley L. Robe : «INDEX OF MEXICAN FOLKTALES - MEKSİKA MASALLARI İNDEKSİ». Önsöz, Kısaltmalar, Bibliyografya, Türlerine göre mukayeseli metin, İndeks. University of California Publications, Folklore Studies : 26. Kitap, 26 X 17 cm boyunda, XXIII X 276 sayfa \$ 9.00.

● Stephen P. Schwartz : «POETRY AND LAW IN GERMANIC MYTH - ALMAN MİTOLOJİSİNDE ŞİİRLER VE GELENEKLER». Açıklamalar, İçindekiler, Önsöz, 5 bölümlük metin, Notlar, Bibliyografya, University of California Publications, Folklore Studies : 27. Kitap, 26 X 17 cm. boyunda, VIII + 62 sayfa, \$ 2,50.

● Nâzım Hikmet : «SEVDALI BULUT». Yazarın kitap hakkındaki sunuşundan ve «Az gittiler, uz gittiler» Önsözünden sonra 12 masalla 3 masal denemesi yer almaktadır. Masalları Mehmet Sönmez resimlemiştir. Arkadaş Kitaplar, Cem Yayınevi Çocuk Dizisi: 1. Ankara Cad. No. 40. Cağaloğlu-İstanbul. 12,5 X 19,5 cm. boyunda, 128 sayfa, 15 lira.

● Süleyman Kazmaz : «RİZE HALK ŞAİRLERİ». Halk edebiyatı alanında bir araştırma. Rize Halk Şiiri, Destanlar, Atma türküler, Maniler, Çeşitli şiirler, Şairler hakkında kısa bilgiler, Yer adları, Sözlük bölümlerinden oluşmaktadır. Yazarın kendi yayını. Dağıtım: İstanbul'da Minnetoğlu Kitabevi, Ankara'da Gül Yayınevi. İsteme adresi: P. K. 442, Ankara. 19 X 14 cm. boyunda, 324 sayfa, 25 lira.

● Hasan Adnan Önelçin : «TRAKYA BASINI», Tekirdağ Halkevi Yayınları : 8. Ahmet Erol'un Sunuş yazısından ve yazarın Önsözü ile Giriş'inden sonra Trakya basın tarihi günümüze kadar geniş şekilde ele alınmaktadır. 19 X 14 cm. boyunda, 116 sayfa, 12,5 lira.

YÖRÜK MATBAASI

Tipo ve Ofset
Tekniği ile

Bilumum Matbaa İşleri

Peykhane Sok.

Biröl iş hanı

Çemberlitaş - İSTANBUL

Tel. : 27 06 05

damlıya damlıya göl olur



TÜRKİYE
İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyetidir

(Basın : 60246 A. 20401 — 47)

EV

sahibi olmak
SİZİN DE
hakkınızdır

YUVA
hesabımızla
EV
edinmenize
yardımcıyız

asırlık tasarruf bankası



EMNİYET
SANDIĞI

(Basın : 60102 — 48)

800'den fazla şube ile
HER YERDE HER ZAMAN
hizmetinizde



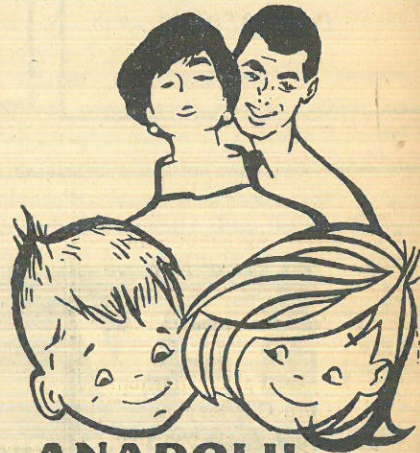
T.C. ZIRAAT BANKASI

Basın : 60132 A. 220224 — 49)

**EN KÜÇÜK
TASARRUFLARINIZA,
BÜYÜK
TASARRUFLARINIZ
GİBİ DEĞER
VEREN BANKA**



AKBANK



**ANADOLU
BANKASI**

SİZİN EŞİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
KISACASI

AİLENİZİN BANKASIDIR

(Folklor : 50)

(Folklor : 51)



**LOKMAN MÜSTAHZARI
HALK SAĞLIĞI HİZMETİNDE**

Ekza - 9 Ekzema merhemi
Algo - Tablet Ağrı hapi
Lokman - Tablet Ağrı hapi
Algopirin Analjezik tablet
Algo - Tablet 4 tabletik
Moruvit - Vitamine Kuvvet
şurubu
Kina - Kola İştah şurubu
Anamur Burun ve göz dam-
lası
Meprol Tablet Sinir hapi
Sollargen Granüle Ekzema -
kaşını
Sel de Gastrin Granüle Mi-
de tozu
Gastro Goutes Mide damlası
Gastroguanil İshal kesici tab-
let
Metegastrin Mide tozu
Derivit Yara ve yanık mer-
hemi.
Lokman Çayı Afiyet çayı
tozu
Dover Tablet Öksürük ve
dronşite
Metekodin Öksürük hapi
Metekodin Öksürük şurubı
Algo - Wax Ağrı merhemi
Algo - Wax Vazo Grip ve
ağrılarda
Algo - Wax Nazal Nezle mer-
hemi
Ma-ka-ta Basur merhemi
Cuti - Cura Cilt losyonu
Pedi - Cura Ayak banyosu
Pilo - Cura Saç flacı
Lokman Kaşe ağrı kesici
Panason (20 Gr. paket)
Sağlık çayı
Panason (50 Gr. alüm. kutu)
Deriseptol Yara ve göbek
Dr. Krom Diş patı

(Folklor : 52)

Son Başlı Tarihi 5.8.1976

**istikbalinizin
garantisi
tasarrufunuz**



**tasarrufunuzun
garantisi**

**TÜRKİYE
GARANTİ BANKASI**

(Folklor : 53)

**HOS
BAG**



**SARAP
SANAYİNDE
KALİTE ve NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE
TEKEL
SUNAR**

(Basın : 60012 54)



Otomatik Arçelik termosifonu büyük su kapasitelidir. 105 litre su alır. Emaye su haznelidir. Çift cidarlıdır. Delinmez, paslanmaz. Otomatik Arçelik termosifonu cam pamuğu ile tecrit edilmiştir. Isı kaybetmez. Otomatik Arçelik termosifonu hem suyu, hem ısıyı koruyan verimli, uzun ömürlü bir depodur.

otomatik
ARCELİK
termosifonu

(Yeni Ajans : 188 — 55)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

31 Ağustos 1976

HAZİRAN 1976

Devlet Nüshası

İÇİNDEKİLER: ~~~~~

İran'da Kara Koyunlu Türkleri	Prof. Abdülkadir İNAN
Halk Şiirimizde Ayva ile Nar	Ali Esat BOZYİĞİT
Ankara'nın Akbaş Köyünde İmece	Necip ALTINIŞIK
Çolaklı'dan Derlenen Bulmacalar	Ertuğrul TAYLAN
Nefes Ezgilerinde Çekirdek, Başkanti, Ortalama Ezgi	Doç. Dr. G. ORANSAY
İzmir'de Hıdırellez Eğlence ve İnanışları	Gündüz ARTAN
Manilerde Nitelemeler ve Eylemler	Dr. Seyfi KARABAŞ
Kaybettiğimiz Bir Ozan : Sivaslı Tâlibi Coşkun	Prof. Dr. Ahmet E. UYSAL
Âşık Veysel'den Anılar	Muhsin KÖKTÜRK
Silfke Festivali - Çukurova Folklor Semineri	İhsan HİNÇER
Manisa Yöresi Halkbilgisi Ürünleri	Efdal SEVINÇLİ
27. Yayın Yılıımız ve 16. Cildimiz Hakkında	T:F.A.

BİZE GELEN KİTAPLAR

~~~~~

SAYI : 323

KURUŞ : 300

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

156

157

